

«Σχολή Ανθρωπιστικών σπουδών»

«Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών- Δημιουργική
Γραφή»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

«Διδάσκοντας τον κύκλο του χρόνου στο νηπιαγωγείο μέσα από
την Ψηφιακή Αφήγηση»

Μητρόκα Ελένη

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μουλά Ευαγγελία

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/της φοιτητή/φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

**Διδάσκοντας τον κύκλο του χρόνου στο νηπιαγωγείο μέσα από
την Ψηφιακή Αφήγηση**

Ελένη Μητράκα

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Ευαγγελία Μουλά

ΣΕΠ ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής

Μενέλαος Τζιφόπουλος

Επίκουρος καθηγητής ΠΤΔΕ ΠΔΜ

ΣΕΠ ΕΑΠ

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2024

«Ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου την καθηγήτρια μου, κυρία Μουλά Ευαγγελία, που με στήριξε στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Από την πρώτη στιγμή που τη γνώρισα είπα στον εαυτό μου πως μπορώ να τα καταφέρω και να ολοκληρώσω το μεταπτυχιακό. Ακόμη ευχαριστώ την οικογένεια μου που έκανε υπομονή για τις στιγμές της καθημερινότητας που στερηθήκαμε. Τέλος, αφιερώνω την προσπάθεια μου αυτή στους γονείς μου και ιδιαίτερα στον πατέρα μου που έχει φύγει, γιατί μου έμαθαν να κυνηγάω τα όνειρα μου».

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση της έννοιας του χρόνου, του τρόπου διαχείρισης και κατανόησης της έννοιας από τα παιδιά προσχολικής αγωγής και της βέλτιστης διδασκαλίας του στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων σπουδών. Για τον σκοπό αυτό επιλέχθηκε η ψηφιοποίηση των μη εικονογραφημένων βιβλίων της Λότι Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, «Ιστορίες με τους Δώδεκα μήνες», έτσι ώστε να γίνουν ενδιαφέροντα και ελκυστικά για τα παιδιά και να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο στη διδασκαλία του χρόνου στο νηπιαγωγείο.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας, το θεωρητικό, πραγματοποιείται βιβλιογραφική ανασκόπηση των βασικών όρων της αφήγησης, της ψηφιακής αφήγησης και της μέτρησης του χρόνου. Ακόμη, γίνεται αναφορά στον τρόπο μάθησης των παιδιών και στον τρόπο αντίληψης του χρόνου. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στα προγράμματα σπουδών του νηπιαγωγείου και της σύνδεσης τους με τις χρονικές έννοιες.

Στο πρώτο και δεύτερο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους ορίζονται οι έννοιες αφήγηση και ψηφιακή αφήγηση και γίνεται αναφορά στη διαδρομή τους στον χρόνο. Ακόμη, πραγματεύεται το θέμα της ψηφιακής αφήγησης ως μέθοδο διδασκαλίας αλλά και τα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα που έχει στην εκπαίδευση.

Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο, η εργασία πραγματεύεται τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα. Οι δεξιότητες αυτές είναι δεξιότητες μάθησης, ζωής, κοινωνικές δεξιότητες και δεξιότητες αλφαριθμητισμού στις οποίες περιλαμβάνεται και ο τεχνολογικός αλφαριθμητισμός που συνδέεται με την ψηφιακή αφήγηση.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται βιβλιογραφική ανασκόπηση του χρόνου στη ζωή μας και αναφέρονται μελέτες για την αντίληψη του χρόνου από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην παιδαγωγική πράξη όπως προτείνεται από τα προγράμματα σπουδών του νηπιαγωγείου καθώς και στη σύνδεση αυτών με την ψηφιακή αφήγηση και τις χρονικές έννοιες.

Ακολουθεί το δημιουργικό μέρος της παρούσας διπλωματικής εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει την ψηφιοποίηση των μη εικονογραφημένων ιστοριών της Λότι Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, «Ιστορίες με τους Δώδεκα μήνες». Η προσπάθεια αυτή πραγματοποιείται ώστε να γίνουν οι ιστορίες πιο ελκυστικές και ενδιαφέροντες για τα σύγχρονα παιδιά που η εικόνα και η τεχνολογία παίζουν σημαντικό ρόλο για αυτά. Μέσω της αφήγησης των ιστοριών

αυτών, τα παιδιά συνδέουν τον μήνα και την εποχή με την πραγματική τους ζωή και οδηγούνται στην κατάκτηση της γνώσης, γιατί έρχονται σε επαφή με τα γεγονότα, ήθη, έθιμα, γιορτές, παροιμίες και καιρικά φαινόμενα του κάθε μήνα. Από την ψηφιοποίηση των ιστοριών και τη χρήση τους στην παιδαγωγική διαδικασία προέκυψε η δημιουργία ψηφιακής ιστορίας για τον Γενάρη από τα παιδιά.

Λέξεις – Κλειδιά

Δημιουργική Γραφή, ΨΑ, χρόνος, νηπιαγωγείο.

Teaching the cycle of time in kindergarten through Digital Storytelling

EleniMitraka

Abstract

The aim of this thesis is to investigate the concept of time, the way of managing and understanding the concept by preschool children and the optimal teaching of time in the context of the new curricula. For this purpose, the digitization of the non-illustrated books of Loti Petrovits-Androutsopoulou, "The Twelve Months", was chosen in order to make them interesting and attractive for children and to use them as a tool in the teaching of time in kindergarten.

In the first part of the paper, the theoretical part, a literature review of the basic terms of storytelling, digital storytelling and time measurement is carried out. Furthermore, the way children learn and how they perceive time is discussed. In addition, reference is made to the kindergarten curricula and their connection to time concepts.

In the first and second chapters of the theoretical part, the concepts of narrative and digital narrative are defined and reference is made to their path in time. Furthermore, the topic of digital storytelling as a teaching method and the advantages or disadvantages it has in education is discussed.

Then, in the third chapter, the paper discusses 21st century skills. These skills are learning skills, life skills, social skills and literacy skills which include technological literacy related to digital storytelling.

In the fourth chapter, a literature review of time in our lives is presented and studies on the perception of time by preschool children are mentioned.

Chapter five discusses pedagogical practice as suggested by kindergarten curricula and the connection between these and digital storytelling and time concepts.

This is followed by the creative part of this thesis, which includes the digitization of the non-illustrated stories of Loti-Petrovic Androutsopoulou's "The Twelve Months of Time". This effort is carried out in order to make the stories more attractive and interesting for modern children, where images and technology play an important role for them. Through the telling of these stories, children connect the month and season with their real life and are led to the acquisition of knowledge, because they come into contact with the events, customs, traditions,

festivals, proverbs and weather phenomena of each month. The digitization of the stories and their use in the pedagogical process resulted in the creation of a digital story for January by the children.

Keywords

Creative Writing, Digital Storytelling, time, kindergarten.

Περιεχόμενα

Περίληψη	v
Abstract.....	vii
Πίνακας περιεχομένων Εικόνων.....	x
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	xi
Εισαγωγή	1
1. Αφήγηση	9
1.1 Η Ιστορία της αφήγησης	9
2. Ψηφιακή Αφήγηση.....	12
2.1 Ιστορία της ψηφιακής αφήγησης	12
2.1.1 Ορισμός της Ψηφιακής Αφήγησης.....	13
2.1.3 Η Ψηφιακή Αφήγηση ως μέθοδος διδασκαλίας	15
2.1.4 Ψηφιακή Αφήγηση και νηπιαγωγείο.....	15
2.1.5 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Ψηφιακής αφήγησης στη Εκπαίδευση.....	18
3. Δεξιότητες του 21ου αιώνα.....	20
4. Ο χρόνος στη ζωή μας.....	21
4.1 Ιστορική αναδρομή	21
4.1.2 Παιδιά και χρόνος.....	23
5. Η προσχολική Εκπαίδευση.....	28
5.1 Πώς μαθαίνουν τα παιδιά στο νηπιαγωγείο;	28
5.1.1 Το ΝΠΣ για το νηπιαγωγείο	28
5.1.2 Τα Προγράμματα Σπουδών του 2014 και 2022 για το Νηπιαγωγείο και η ΨΑ.....	29
5.1.3 Χρονικές έννοιες στο νηπιαγωγείο.....	31
5.1.4 Χρονικές έννοιες και ΝΠΣ.....	31
6. Δημιουργικό Μέρος.....	33
7. Ερευνητικό μέρος.....	34
7.1 Εφαρμογή στην τάξη.....	34
Συμπεράσματα.....	44
Βιβλιογραφικές Αναφορές	46
Παράρτημα Α:«Ψηφιοποιημένες ιστορίες της Λότη Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου με το ψηφιακό εργαλείο rixton».....	54
Παράρτημα Β, «Ρούμπρικες αξιολόγησης για τις τέσσερις εποχές»	60

Πίνακας περιεχομένων Εικόνων

Εικόνα 1 Η Χρόνα Χελώνα κουβαλάει τον χρόνο.....	34
Εικόνα 2 Ημερολόγιο Ιανουαρίου	37
Εικόνα 3 Τα παιδιά φτιάχνουν το δικό τους ημερολόγιο	37
Εικόνα 4 Συμπληρώνουν το ημερολόγιο με τα γεγονότα που άκουσαν στην ιστορία	38
Εικόνα 5 Εικονογράφηση της ιστορίας	40
Εικόνα 6 Οι εικόνες της ιστορίας στη σειρά	40
Εικόνα 7 Η ψηφιοποιημένη ιστορία των παιδιών.....	42
Εικόνα 8 Ψηφιοποιημένη η συνάντηση με τον Χρόνο	55
Εικόνα 9 Ψηφιοποιημένη η ιστορία του Σεπτέμβρη.....	56
Εικόνα 10 Ψηφιοποιημένη η ιστορία του Δεκέμβρη	57
Εικόνα 11 Ψηφιοποιημένη η ιστορία του Μάρτη	58
Εικόνα 12 Ψηφιοποιημένη η ιστορία του Ιούνη	59

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΔΕΠΠΣ	Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών
ΝΠΣ	Νέο Πρόγραμμα Σπουδών
ΠΣΝ	Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου
ΠΣΠΕ	Πρόγραμμα Σπουδών Προσχολικής Εκπαίδευσης
ΤΠΕ	Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών
ΨΑ	Ψηφιακή Αφήγηση

Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση της έννοιας του χρόνου, του τρόπου διαχείρισης και κατανόησης της έννοιας από τα παιδιά προσχολικής αγωγής και της βέλτιστης διδασκαλίας του στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων σπουδών. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού επιλέχθηκε και πραγματοποιήθηκε η ψηφιοποίηση των μη εικονογραφημένων βιβλίων της Λότι Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, «Ιστορίες με τους Δώδεκα Μήνες», έτσι ώστε να γίνουν ενδιαφέροντα και ελκυστικά για τα παιδιά και να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο στη διδασκαλία του χρόνου στο νηπιαγωγείο.

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, πραγματοποιείται βιβλιογραφική ανασκόπηση των βασικών όρων που πραγματεύεται το θέμα της εργασίας, γίνεται αναφορά στον τρόπο μάθησης των παιδιών και στον τρόπο αντίληψης του χρόνου, στα προγράμματα σπουδών του νηπιαγωγείου και στη σύνδεση τους με τις χρονικές έννοιες.

Στο πρώτο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους παρουσιάζεται η έννοια της αφήγησης, η ιστορική αναδρομή της έννοιας και η χρήση της στην εκπαίδευση. Ο άνθρωπος επικοινωνεί καθημερινά μέσω των αφηγήσεων, μοιράζεται τις εμπειρίες του και τις ιδέες του, γνωρίζει τον εαυτό του και ψυχαγωγείται (Behmer, 2005). Οι άνθρωποι, στα προϊστορικά χρόνια εκφράζονταν με τις εικονογραφημένες ιστορίες στις σπηλιές κι αργότερα χρησιμοποιώντας τον προφορικό λόγο. Στην συνέχεια, όταν ανακαλύφθηκε η γραφή οι προφορικές αυτές ιστορίες διαδόθηκαν ακόμη περισσότερο και από τότε συνεχίστηκαν και δεν σταμάτησαν ποτέ (Ξεστέρνου, 2013). Ο σύγχρονος πολιτισμός χαρακτηρίζεται από την ανάγκη των ανθρώπων για επικοινωνία. Όλα τα δημιουργήματα των μέσων επικοινωνίας και του ψηφιακού πολιτισμού, λένε μια ιστορία, η οποία συγκινεί το κοινό το οποίο μπορεί να την αναδιηγείται όσο συχνά θέλει έχοντας την τάση να αναζητά την ιστορία που βρίσκεται πίσω από αυτά και να συνδέεται συναισθηματικά μαζί τους (Sorlin, 2004)

Έκτος από την επικοινωνία όμως ο άνθρωπος χρησιμοποίησε την αφήγηση για τη διδασχά και την εκπαίδευση των παιδιών (Behmer, 2005). Η αφήγηση παίζει σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση, οι μαθητές μπορούν να εμπεδώσουν και να ανακαλέσουν πιο εύκολα πληροφορίες, μέσω μιας ιστορίας που θα ακούσουν, ειδικά αν αυτή η ιστορία σχετίζεται με πρότερες γνώσεις και εμπειρίες τους (Μελιάδου, Νάκου, Γκούσκος, & Μειμάρης, 2011). Ακόμη, βελτιώνουν τις προφορικές και γραπτές ικανότητες τους. Αποκτούν δεξιότητες που τους καθιστούν ικανούς να σκέφτονται κριτικά, αναλύουν και να συνθέτουν πληροφορίες.

Διπλωματική Εργασία

Επιπλέον, μέσα από τα παραδείγματα των ηρώων μιας ιστορίας οι μαθητές αντιλαμβάνονται τον κόσμο και μπορούν να αποφασίζουν για τη ζωή τους. (Bruner, Acts of meaning, 1990)

Στο δεύτερο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους ορίζεται η έννοια της ψηφιακής αφήγησης (έκτοτε ΨΑ), η πορεία της στο χρόνο και η χρήση της ως μέθοδο διδασκαλίας. Επιπλέον, παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της ΨΑ στην εκπαίδευση. Η σύγχρονη ζωή πλέον απαιτεί τη χρήση της τεχνολογίας η οποία εξελίσσεται διαρκώς και οι τρόποι που ο καθένας μπορεί να επικοινωνήσει και να μοιραστεί τις ιστορίες του ποικίλλουν. Έτσι, οι ιστορίες με τη χρήση της τεχνολογίας παίρνουν διαφορετική μορφή και αναδύεται η ΨΑ, η οποία είναι μια μοντέρνα μορφή της αρχαίας τέχνης της αφήγησης.

Την ΨΑ στην Ευρώπη έκανε γνωστή ο Άγγλος φωτογράφος Daniel Meadows. Ο όρος «Ψηφιακή Αφήγηση» χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα νέο είδος αφήγησης η οποία διαρκεί σύντομο χρονικό διάστημα, επιτρέπει στον κάθε άνθρωπο να δημιουργήσει και να παρουσιάσει μια ιδέα του χρησιμοποιώντας τα αφηγήματα των videogames, τις διαδραστικές ιστορίες (interactive stories), τα υπερκείμενα (hypertexts), τις ιστο-ιστορίες (web-based stories) και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Alexander, The new digital storytelling: Creating narrative with new media--revised and updated edition., 2017), (Lundby, 2008). Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί για την ΨΑ, όμως διασαφηνίζοντας τον ορισμό της ψηφιακής αφήγησης, πρόκειται για έναν συνδυασμό στοιχείων όπως εικόνες, βίντεο, κείμενα, ηχογραφημένες ιστορίες ή μουσική ώστε μια ιστορία να αφηγηθεί με τον καλύτερο τρόπο. Έτσι, δημιουργείται μια ιστορία συγκεκριμένου θέματος και χρονικής διάρκειας, η οποία συνήθως είναι από δύο έως δέκα λεπτά (Robin B. , 2016)

Όταν η ΨΑ χρησιμοποιείται ως μέθοδος διδασκαλίας η μάθηση γίνεται ενδιαφέρουσα και πιο ελκυστική για τους μαθητές ενώ οι εκπαιδευτικοί κερδίζουν νέες εμπειρίες. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν την ΨΑ ως μέθοδο διδασκαλίας με διάφορους τρόπους (Μουλά & Θεοφανοπούλου, 2021). Αρχικά, για να δώσουν έναυσμα στα παιδιά να ασχοληθούν με ένα θέμα ξεκινώντας μια συζήτηση στην τάξη κατά την οποία μπορούν να αναδυθούν οι πρότερες γνώσεις των παιδιών για το θέμα, νέες πληροφορίες για αυτό αλλά και να σχεδιάσουν τι θέλουν να μάθουν περαιτέρω. Έπειτα, οι μαθητές μπορούν να πειραματιστούν και να δημιουργήσουν μια δική τους ψηφιακή ιστορία με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού εφόσον ο ίδιος είναι καταρτισμένος στα ψηφιακά μέσα που θα χρειαστούν ώστε να μπορεί να τους καθοδηγήσει. Η ΨΑ αποτελεί μια μέθοδο διδασκαλίας και ένα εργαλείο σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Τα παιδιά εμπλέκονται με διαδραστικό και ενεργό τρόπο στην ΨΑ και τους δίνεται η

δυνατότητα να κατακτήσουν την μάθηση με δημιουργικό τρόπο και χρησιμοποιώντας την τεχνολογία που τόσο έχει εισαχθεί στη καθημερινότητα τους (Lisenbee, 2018). Στις μεγαλύτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης η ΨΑ βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν αφηρημένες ή διαβαθμισμένες έννοιες (Ξεστέρνου, 2013). Στις πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης, όπως είναι και το νηπιαγωγείο, η ΨΑ πρέπει να είναι μικρής διάρκειας, ενδεδυμένη με ζωηρές εικόνες, κατάλληλο ήχο και πάνω σε ένα διδακτικό αντικείμενο το οποίο πραγματεύεται η τάξη (Ξεστέρνου, 2013). Τα νήπια μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη ΨΑ πριν αναπτύξουν την ικανότητα της ανάγνωσης και της γραφής και να βοηθηθούν στην γλωσσική τους ανάπτυξη. Διευρύνουν σημαντικά το λεξιλόγιο τους όταν αποφασίζουν το θέμα της ιστορίας τους, το συζητούν και αποφασίζουν το σενάριο (Behmer, 2005).

Ο σχολικός χώρος καθορίζει και επηρεάζει την εξέλιξη της παιδαγωγική διαδικασίας. Το νηπιαγωγείο εσωτερικά οργανώνεται σε γωνιές, τα λεγόμενα κέντρα μάθησης, που είναι οριοθετημένες περιοχές οι οποίες βοηθούν στη σωστή λειτουργία του χώρου. Τα παιδιά όση ώρα διαρκεί το ελεύθερο παιχνίδι επιλέγουν σε ποια γωνιά θα πάνε ανάλογα με τα ενδιαφέροντα τους (Καστάνη, 2021). Καθήκον του/της εκπαιδευτικού είναι η δημιουργία μιας γωνιάς υπολογιστών και πληροφορικής στην τάξη του νηπιαγωγείου και ο εξοπλισμός της. Ο/η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει υποστηρικτικό και καθοδηγητικό ρόλο, προτρέπει τα παιδιά να εξερευνήσουν τις λειτουργίες του υπολογιστή και του εξοπλισμού του, βοηθάει στις δυσκολίες που προκύπτουν χωρίς όμως να δίνει απαντήσεις την επίλυση των προβλημάτων. Η ΨΑ είναι μια χρονοβόρα διαδικασία την οποία πρέπει να λάβει υπόψη του ο/η εκπαιδευτικός ώστε να δώσει τον κατάλληλο χρόνο στα παιδιά και να οργανώσει σύμφωνα με αυτό το πρόγραμμα της τάξης του (Robin, 2011).

Τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η ΨΑ κατά τον Van Gilis (2005) και Sadil (2008) είναι ότι υπάρχει ποικιλία στον τρόπο που θα αφηγηθούμε κάθε ιστορία ή κάθε σενάριο, ότι προσαρμόζεται στις ανάγκες των μαθητών και κάνει την εκπαιδευτική διαδικασία πιο ελκυστική και ενδιαφέρουσα προσεγγίζοντας θέματα της καθημερινής ζωής (Τσοχανταρίδου, 2023). Οι μαθητές εξασκούνται στη χρήση ψηφιακών εφαρμογών και συμμετέχουν ενεργά στη μάθηση δημιουργώντας τις δικές τους ιστορίες κάτι που αποτελεί ισχυρό κίνητρο για μάθηση (Frazel, 2010). Ταυτόχρονα μέσω αυτής μπορούν να αξιολογήσουν την μαθησιακή διαδικασία και να αυτοαξιολογηθούν (Snelson & Sheffield, 2009). Αντίθετα, κατά τους Hung, Hwang & Huang (2012), υπάρχουν και ορισμένα μειονεκτήματα στη χρήση της ΨΑ που αναφέρονται στο γεγονός ότι μπορεί η ΨΑ να χάσει τον διδακτικό της χαρακτήρα και να αντιμετωπιστεί ως

μέσο ψυχαγωγίας ή το περιεχόμενο των ιστοριών να μην είναι ενδιαφέρον και ελκυστικό. Ακόμη, οι τεχνικές δυσκολίες στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και έλλειψη εξοπλισμού που αντιμετωπίζουν μαθητές και εκπαιδευτικοί. Τέλος, η ύπαρξη μαθησιακών δυσκολιών από τους μαθητές αλλά και η χρονοβόρα διαδικασία εκμάθησης των ψηφιακών εργαλείων (Hung, Huang, & Huang, 2012). Συμπεραίνοντας, όσον αφορά την χρήση της ΨΑ στην εκπαίδευση πέρα από τα μειονεκτήματα που αναφέρθηκαν, ταιριάζει ο όρος Edutainment, που είναι συνδυασμός των λέξεων education (= εκπαίδευση) και entertainment (=διασκέδαση). (Σαουλίδου, 2020).

Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο, η εργασία πραγματεύεται τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα που αναπτύσσουν τα παιδιά μέσω της ΨΑ (Γκουτσιουκώστα, 2020). Οι δεξιότητες αυτές είναι η μεταγνώση, η συνεργασία, η οικοδόμηση της γνώσης, τεχνολογιών η λύση προβλήματος, η καινοτομία, η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη, η προσαρμοστικότητα, η ευελιξία και η κοινωνική και πολιτιστική επίγνωση και τέλος ο τεχνολογικός αλφαριθμητισμός (Αθανασίου, 2020).

Αυτές οι δεξιότητες αναφέρονται από τον Robin (2008) ως Γραμματισμοί του 21^{ου} αιώνα, ενισχύοντας έτσι την αξιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης στην εκπαίδευση. Οι Γραμματισμοί του 21^{ου} αιώνα είναι ο Τεχνολογικός Γραμματισμός, ο Ψηφιακός Γραμματισμός, ο Παγκόσμιος Γραμματισμός, ο Οπτικός Γραμματισμός και ο Γραμματισμός της πληροφορίας (Robin B. , 2008).

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται βιβλιογραφική ανασκόπηση του χρόνου στη ζωή μας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και αναφέρονται μελέτες για την αντίληψη του χρόνου από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας. Ο χρόνος είτε ως η τέταρτη διάσταση όπως ορίζει η θεωρία της σχετικότητας, είτε ως ένα κατασκεύασμα του ανθρώπου με τον οποίο συμπορεύεται από τη αρχή της ύπαρξης του αποδεικνύεται ο ρυθμιστής της ζωής του κόσμου ιδίως αν αναλογιστεί κανείς ότι οι μέρες, οι μήνες , οι εποχές τα έτη και κάθε κίνηση στη γη και στον ουρανό οργανώνεται χάρη σε αυτό (Καρυδόπουλος, 2018)Από τα αρχαία χρόνια οι εναλλαγές της φύσης και την επανάληψή τους είναι αυτές που ορίζουν την οργάνωση της ζωής των ανθρώπων. Επειδή όμως δεν μπορούσε να εξηγήσει τις εναλλαγές αυτές με τη λογική δημιούργησε μύθους που αναφέρονταν σε θεότητες. Με το πέρασμα των αιώνων και την ανάπτυξη των οργανωμένων κοινωνιών τη θέση των δοξασιών και των θρησκευτικών τελετών πήρε η φιλοσοφία και η λογική. Με τον ερχομό του χριστιανισμού η αντίληψη για τον χρόνο διαφοροποιείται. Οι άνθρωποι κατανοούν τον κόσμο με αρχή και τέλος (Μπάρλα, 2016). Ο

χρόνος απασχόλησε τους ανθρώπους και στο επίπεδο της επιστήμης. Πολλοί επιστήμονες ασχολήθηκαν με την έννοια του χρόνου με διαφορετικό τρόπο και την προσέγγισαν από διαφορετική σκοπιά χωρίς να καταλήγουν στα ίδια συμπεράσματα.

Η ανάγκη των ανθρώπων και ιδιαίτερα των γεωργών να προσδιορίσουν και να υπολογίσουν το χρόνο δημιούργησε το σημερινό ημερολόγιο το οποίο έχει τις ρίζες του στο Ιουλιανό ημερολόγιο που εισήγαγε ο Ιούλιος Καίσαρας. Το ημερολόγιο αυτό διορθώθηκε αργότερα και αντικαταστάθηκε από τον Πάπα Γρηγόριο τον XIII ο οποίος το μετονόμασε σε Γρηγοριανό και έχει καθιερωθεί ως σήμερα. Έτσι, ο χρόνος με μια νοητική σύμβαση συνδέθηκε με τον αριθμό και έγινε ένα μετρήσιμο μέγεθος (Δούμα, 2019) Οι ενήλικες έχουν μια δυναμική και ευέλικτη χρονική προοπτική, η οποία μας επιτρέπει να οργανώνουμε τις εμπειρίες και να πλοηγούμαστε νοητικά στον χρόνο. Όσον αφορά τα παιδιά όμως, η κατανόηση της αφηρημένης ιδέας του χρόνου δεν είναι εύκολη. Η έννοια του χρόνου εξαρτάται από την απόκτηση πολλών ικανοτήτων, όπως η κατανόηση και η ικανότητα να μιλούν για τον χρόνο, η ικανότητα διάκρισης του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος και η συλλογιστική σχετικά με την αλληλουχία των γεγονότων (Harner, 2008). Σύμφωνα με τις διάφορες θεωρίες ανάπτυξης τα παιδιά αρχικά ενεργούν αντανακλαστικά και ύστερα αντιλαμβάνονται τα αντικείμενα, τις ενέργειες και τις σχέσεις μέσω των αισθήσεων. Κατανοούν τις αλλαγές γύρω τους και αντιλαμβάνονται την σχέση αιτίου και αποτελέσματος. Στη συνέχεια αφού κατακτήσουν την ικανότητα της αναπαράστασης μπορούν να ξεφύγουν από τη βιωμένη κατάσταση και να αναπαράγουν κάθε αλλαγή. Η κατάκτηση της γλώσσας και η μνήμη που αναπτύσσεται τους δίνει τη δυνατότητα να αναπλάσουν ότι πέρασε και να προβλέψουν ότι θα έρθει. Μπορούν πια να μιλήσουν για παρελθόν, παρόν, μέλλον (Καπραβέλου, 2011)

Στην παρούσα εργασία το ενδιαφέρον μας εντοπίζεται στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας. Τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας γλωσσικά αδυνατούν να εκφράσουν με σαφήνεια τις χρονικές έννοιες και όσον αφορά το παρελθόν έχουν μια μπερδεμένη άποψη (Wood, 1995). Τα παιδιά αυτής της ηλικίας χρησιμοποιούν σύμβολα, αναπαριστούν στοιχεία του περιβάλλοντος, έχουν αναπτύξει τη γλωσσική τους επικοινωνία και το κοινωνικό – δραματικό παιχνίδι. Επιπλέον, μπορούν να εστιάσουν σε μία ιδιότητα ενός αντικειμένου. Χαρακτηριστικό του χρόνου είναι η παραστατικότητα και βρίσκεται σαν έννοια σε άμεση σύνδεση με τον χώρο και την ταχύτητα. Τα παιδιά σε ηλικία 3-4 χρονών, τα μικρά προνήπια που έρχονται στο νηπιαγωγείο, θυμούνται γεγονότα που έχουν συμβεί έως και ένα χρόνο πριν και αρχίζουν να χρησιμοποιούν παρελθοντικούς χρόνους παρατατικό και αόριστο. Χρησιμοποιούν το επίρρημα χθες αν και

μερικές φορές μπερδεύουν χρόνους και επιρρήματα « εγώ χθες θα πάω βόλτα...», περιγράφουν την προηγούμενη μέρα και την επόμενη, γνωρίζουν την ηλικία τους και περιμένουν μέχρι να πραγματοποιηθεί η επιθυμία τους. Κατανοούν κάποιες χρονικές έννοιες όπως οι εποχές και τις συνδέουν με αλλαγές που συμβαίνουν στη φύση. Στην ηλικία των 5-6 ετών τα μεγάλα νήπια, έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα, αντιλαμβάνονται σημαντικές ημερομηνίες όπως γιορτές, χρησιμοποιούν σωστά χρονικές έννοιες και μπορούν να πουν σε ποιο σημείο της ημέρας είμαστε. Συνδέουν την έννοια της ώρας με τις καθημερινές δραστηριότητες τους, ονοματίζουν τις μέρες τις εβδομάδας και μπορούν να βρουν ποια μέρα είναι πριν ή μετά από τη μέρα που διανύουν (Ζακοπούλου, 1993). Οι αλλαγές που παρατηρούν στη φύση και τα γεγονότα καθημερινής ζωής τα βοηθούν να κατανοήσουν τον χρόνο και να αντιληφθούν την εναλλαγή των εποχών και των μηνών του χρόνου.

Τα βιβλία της Λότι Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου για τους μήνες του χρόνου είναι πολύτιμα εργαλεία για να έρθουν σε επαφή τα παιδιά με το ημερολόγιο και τον χρόνο. Με αφορμή την ιστορία που ξετυλίγεται, ο/η εκπαιδευτικός μαζί με τα παιδιά μπορεί να οργανώσει το ημερολόγιο του μήνα σημειώνοντας τις σημαντικές ημερομηνίες, ποιες δουλειές κάνουμε τον μήνα αυτό, διάφορες παροιμίες που αναδύονται από την ιστορία αλλά και να προβούν σε παρατήρηση των καιρικών φαινομένων. Η έλλειψη εικονογράφησης των βιβλίων αποτελεί μειονέκτημα δεδομένου του γεγονότος ότι τα παιδιά σήμερα ζουν στην εποχή της εικόνας και της τεχνολογίας. Έτσι, στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια ψηφιοποίησης των ιστοριών με ζωηρά χρώματα και εικόνες που θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον των παιδιών και θα αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για τον/την εκπαιδευτικό.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην παιδαγωγική πράξη όπως προτείνεται από τα προγράμματα σπουδών του νηπιαγωγείου καθώς και στη σύνδεση αυτών με την ΨΑ και τις χρονικές έννοιες. Η παιδαγωγική πράξη βασίζεται σε ποικίλες θεωρίες μάθησης.

Το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών (έκτοτε ΝΠΣ) για το νηπιαγωγείο έχει υψηλές αλλά και ρεαλιστικές προσδοκίες για όλα τα παιδιά. Ο ρόλος των νηπιαγωγών αποδεικνύεται κομβικός γιατί θα δώσουν στα παιδιά τα κατάλληλα για την ηλικία τους εφόδια. Τα εφόδια αυτά θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων που απαιτούνται ώστε να γίνουν δημιουργικοί άνθρωποι, ενεργοί πολίτες του τόπου τους, του έθνους τους, της Ευρώπης και της οικουμένης. Η φυσική περιέργεια των παιδιών να κατανοήσουν τον κόσμο γύρω τους και το παιχνίδι αποτελούν την βάση για την οργάνωση των μαθησιακών καταστάσεων. Η

προσέγγιση της μάθησης γίνεται με ολιστικό τρόπο καθώς οι δραστηριότητες συνδέονται με τη σύγχρονη καθημερινή ζωή και την τοπική και ευρύτερη κοινότητα.

Στο πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου του 2014 υπάρχουν προτεινόμενες δραστηριότητες από τις οποίες αναδύονται στόχοι, οι οποίοι συνδέονται με την αξιοποίηση και χρήση της ψηφιακής αφήγησης μέσα στην τάξη του νηπιαγωγείου. Τα περισσότερα στοιχεία που συνδέονται με την ΨΑ στο πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου 2014 εμφανίζονται στην μαθησιακή περιοχή των Τ.Π.Ε. Στο Πρόγραμμα Σπουδών Προσχολικής Εκπαίδευσης (έκτοτε ΠΣΠΕ) του 2022 γίνεται αντιληπτή η σημαντικότητα των ψηφιακών μέσων και εργαλείων και αξιοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό. Κατά το ΠΣΠΕ 2022, στο Θεματικό Πεδίο «Παιδί και Επικοινωνία» υπάρχει η θεματική ενότητα που αναφέρεται στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (έκτοτε Τ.Π.Ε) και η οποία διαρθρώνεται σε τρεις Θεματικές Υποενότητες οι οποίες αλληλοεπιδρούν, αλληλοσυμπληρώνονται και προσεγγίζονται με οποιαδήποτε σειρά. Οι υποενότητες αυτές είναι Α) «Γνωριμία και Επικοινωνία με τις Τ.Π.Ε.», Β) «Ανακάλυψη, προγραμματισμός και ψηφιακό παιχνίδι» και Γ) «Επεξεργασία της πληροφορίας και ψηφιακή δημιουργία».

Όσον αφορά την έννοια του χρόνου το ΠΣΠΕ 2022 για το νηπιαγωγείο την προσεγγίζει στο Β θεματικό πεδίο στην υποκατηγορία κοινωνικές επιστήμες. Οι κοινωνικές επιστήμες αναφέρονται στον τρόπο που προσεγγίζουν τα παιδιά διάφορα κοινωνικά, πολιτισμικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Η υποενότητα ιστορία και πολιτισμός στοχεύει στην κατανόηση της ανθρώπινης δράσης και στην εξοικείωση των παιδιών με το χρόνο και στην ανάπτυξη της ιστορικής τους αντίληψης. Κατά τη διάρκεια όμως μια σχολικής χρονιάς ο χρόνος είναι μια έννοια που προσεγγίζεται καθημερινά και μέσα από ποικίλες δραστηριότητες. Αρχικά τα παιδιά αντιλαμβάνονται την έννοια του χρόνου μέσα από τις εναλλαγές που βιώνουν στο καθημερινό ωρολόγιο πρόγραμμα μεταξύ οργανωμένων δραστηριοτήτων, φαγητού και παιχνιδιού. Επίσης, κατανοούν ότι φοιτούν δυο χρόνια στο νηπιαγωγείο αφού υπάρχουν μικρότερα και μεγαλύτερα παιδιά. Ακόμη, το ημερολόγιο που χρησιμοποιείται καθημερινά καθώς και οι διάφορες θεματικές που εμπλέκουν τους μήνες και τις εποχές δίνουν στα παιδιά την ευκαιρία να κατανοήσουν τις χρονικές έννοιες και να τις κατακτήσουν.

Τέλος, ακολουθεί το δημιουργικό μέρος της παρούσας διπλωματικής εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει την ψηφιοποίηση των μη εικονογραφημένων ιστοριών της Λότι- Πετροβίτς Ανδρουτσοπούλου, « Οι δώδεκα Μήνες του Χρόνου». Η προσπάθεια αυτή πραγματοποιείται ώστε να γίνουν οι ιστορίες πιο ελκυστικές και ενδιαφέρουσες για τα σύγχρονα παιδιά που η

εικόνα και η τεχνολογία παίζουν σημαντικό ρόλο για αυτά. Μέσω της αφήγησης των ιστοριών αυτών, ο κάθε μήνας προσωποποιείται, γεννιέται και μεγαλώνει. Μέρα με τη μέρα ξεδιπλώνονται γιορτές, ήθη, έθιμα που περιλαμβάνει, εργασίες που γίνονται από τους ανθρώπους εκείνη την χρονική περίοδο, καιρικές συνθήκες που επικρατούν ακόμη και παροιμίες. Τέλος, ψηφιοποίηση των ιστοριών αυτών από την εκπαιδευτικό έδωσαν των έναυσμα στα παιδιά να ψηφιοποιήσουν την ιστορία του Γενάρη με ζωγραφιές τους χρησιμοποιώντας το εργαλείο Pixton.

1. Αφήγηση

1.1 Η Ιστορία της αφήγησης

Κατά το πέρασμα των χρόνων, σε όλη τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας, ο άνθρωπος επικοινωνεί καθημερινά μέσω των αφηγήσεων, μοιράζεται τις εμπειρίες του και τις ιδέες του (Behmer, 2005). Μέσα από την αφήγηση ιστοριών ο άνθρωπος γνωρίζει τον εαυτό του και ψυχαγωγείται. Οι γνώσεις, οι στάσεις, οι αξίες, μαζί με τα ήθη και τα έθιμα κάθε εποχής μεταφέρονται από γενιά σε γενιά μέσω των αφηγήσεων ιστοριών. Οι αφηγήσεις αναφέρονται στην καθημερινή ζωή, στα ιστορικά γεγονότα και στα φυσικά φαινόμενα. Από μακρινά μέρη ξεκίνησαν ως αφηγήσεις για μάχες, πολέμους, κατορθώματα ηρώων και έγιναν λογοτεχνία, θέατρο και σινεμά. Άλλωστε κατά τον Campbell (2001), ο μύθος είναι η πρώιμη μορφή της ιστορίας. Μέσα από τον μύθο αναδύονται οι θρησκείες, οι φιλοσοφίες, οι συνθήκες, ο τρόπος ζωής και οι κοινωνικές δομές του ανθρώπου που εξελίσσεται από γενιά σε γενιά, οι πρώτες τεχνολογικές και επιστημονικές ανακαλύψεις (Μελιάδου, Νάκου, Γκούσκος, & Μειμάρης, 2011). Όλες οι ιστορίες περιέχουν γεγονότα, συναισθήματα και πολιτισμικά πρότυπα για αυτό καθορίζουν και διαμορφώνουν το ανθρώπινο βίωμα χωρίς να αλλοιώνει την πολιτισμική κληρονομιά των κοινωνιών (Κοτρωνίδου & Τόζιου, 2011). Οι άνθρωποι, στα προϊστορικά χρόνια εκφράζονταν με τις εικονογραφημένες ιστορίες στις σπηλιές κι αργότερα χρησιμοποιώντας τον προφορικό λόγο. Στην συνέχεια, όταν ανακαλύφθηκε η γραφή οι προφορικές αυτές ιστορίες διαδόθηκαν ακόμη περισσότερο (Ξεστέρνου, 2013). Οι ιστορίες αυτές από τότε συνεχίστηκαν και δεν σταμάτησαν ποτέ. Μέσω αυτών ο άνθρωπος προσπάθησε να κατανοήσει τον κόσμο και να απαντήσει σε σημαντικά ερωτήματα που τον αφορούν, να μεταφέρει μηνύματα και να επικοινωνήσει (Μελιάδου, Νάκου, Γκούσκος, & Μειμάρης, 2011). Κατά τον Bruner ο αφηγητής προβάλλει τις δικές του εμπειρίες, τη δική του ερμηνεία, τα δικά του συναισθήματα, τον τρόπο που επηρέασαν αυτόν τα γεγονότα και με τη σειρά που αυτός αποφασίζει (Bruner, 2004).

Αυτή η ανάγκη των ανθρώπων και η επικοινωνιακή πράξη προϋποθέτει την ύπαρξη του πομπού που αφηγείται, του δέκτη, στον οποίο απευθύνεται η αφήγηση και του μηνύματος που αποτελεί το περιεχόμενο της αφήγησης (Μαρκαντωνάτος, 2013). Οι σύγχρονος πολιτισμός χαρακτηρίζεται από τη θεμελιώδη αυτή διαδικασία. Όλα τα δημιουργήματα των μέσων επικοινωνίας και του ψηφιακού πολιτισμού, όπως κινηματογραφικές ταινίες, ιστοσελίδες, διαφημίσεις, ντοκιμαντέρ, δελτία ειδήσεων λένε μια ιστορία προσδίδοντας αξία στο

περιεχόμενο της μέσω της αφηγηματικής μορφής στην οποία καταφεύγουν οι δημιουργοί. Η ιστορία αυτή συγκινεί το κοινό, τον αποδέκτη, ο οποίος μπορεί να την αναδιηγείται όσο συχνά θέλει ανεξάρτητα από το μέσο το οποίο την έχει προβάλλει, έχοντας την τάση να μην αντιμετωπίζει την ιστορία ως σύνθεση των δομικών της υλικών αλλά ως ολότητα (Sorlin, 2004). Για παράδειγμα η άνθρωποι όταν βλέπουν ένα έργο τέχνης ή μια διαφήμιση αναζητούν την ιστορία που βρίσκεται πίσω από αυτά και συνδέονται συναισθηματικά μαζί τους.

Ακόμη και σήμερα, πολλές φορές μέσα στη διάρκεια της ημέρας οι άνθρωποι χρησιμοποιούν την αφήγηση στην καθημερινή τους επικοινωνία. Αφηγούνται τις σκέψεις τους, τα συναισθήματα τους, πως πέρασαν την μέρα τους, τι τους προβληματίσε, τι τους χαροποίησε, τι πέτυχαν, τι έμαθαν κι όλα αυτά που θέλουν να επικοινωνήσουν στους γύρω τους. Η αφήγηση, αποτελεί τον ισχυρότερο τρόπο με τον οποίο μπορούμε να επικοινωνήσουμε τις ιδέες μας. Όμως, ένας από τους βασικότερους και διαχρονικότερους λόγους που ο άνθρωπος χρησιμοποίησε την αφήγηση είναι η διδασχή και η εκπαίδευση των παιδιών (Behmer, 2005).

1.1.1 Η αφήγηση στην εκπαίδευση

Δεδομένου του γεγονότος ότι η αφήγηση χρησιμοποιείται ευρέως κατά την διδασκαλία σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, έχει παρατηρηθεί ότι αποτελεί μια εκπαιδευτική πρακτική που κάνει το μάθημα πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον και βοηθά τους μαθητές να εμπεδώσουν τις νέες πληροφορίες. Οι μαθητές μπορούν να εμπεδώσουν και να ανακαλέσουν πιο εύκολα πληροφορίες, μέσω μιας ιστορίας που θα ακούσουν ειδικά αν αυτή η ιστορία σχετίζεται με πρότερες γνώσεις και εμπειρίες τους (Μελιάδου, Νάκου, Γκούσκος, & Μειμάρης, 2011). Η διαδικασία αυτή βοηθά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών καθώς συμβάλλει στην βελτίωση των προφορικών και γραπτών ικανοτήτων, στην ενίσχυση των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης, ανάλυσης και σύνθεσης πληροφοριών. Ο παιδαγωγικός χαρακτήρας της αφήγησης έγκειται ακόμη στο γεγονός ότι μέσα από τα παραδείγματα των ηρώων μιας ιστορίας οι μαθητές μπορούν να λάβουν αποφάσεις για τη ζωή τους, κατανοούν το βαθύτερο νόημα της ιστορίας και έτσι κατακτούν την μάθηση μέσω της ανακάλυψης (Bruner, 1990). Επιπλέον, μέσω της αφήγησης οι μαθητές αντιλαμβάνονται τον κόσμο, εξωτερικεύουν την σκέψη τους, αναπτύσσουν τη δημιουργικότητα τους και εμπλουτίζουν το λεξιλόγιο τους (Peck, 1989). Η αφήγηση παίζει σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση. Από τη μια πλευρά, η αφήγηση ως δημιουργικός τρόπος τέχνης αποτελεί ένα μέσο ψυχαγωγίας που κάνει πιο ελκυστική την

εκπαιδευτική διαδικασία κι από την άλλη είναι ένα δυνατό μέσο για την διδασκαλία της γλώσσας (Tsou, Wang, & Tzeng, 2006)

Η σύγχρονη ζωή πλέον απαιτεί τη χρήση της τεχνολογίας η οποία εξελίσσεται διαρκώς και οι τρόποι που ο καθένας μπορεί να επικοινωνήσει και να μοιραστεί τις ιστορίες του ποικίλλουν. Έτσι, οι ιστορίες με τη χρήση της τεχνολογίας παίρνουν διαφορετική μορφή και αναδύεται η ΨΑ.

2. Ψηφιακή Αφήγηση.

2.1 Ιστορία της ψηφιακής αφήγησης

Αμερικανοί καλλιτέχνες τη δεκαετία του '90 αμφισβήτησαν ότι η τέχνη είναι μόνο για λίγους, για τους επαγγελματίες ή όσους έχουν ταλέντο. Έτσι αυτοί οι καλλιτέχνες βάζοντας στόχο τον πολιτισμικό εκδημοκρατισμό και την κοινωνική αλλαγή και έχοντας ως κεντρική ιδεολογία ότι όλοι έχουν κάτι σημαντικό να εκφράσουν, εφάρμοσαν την ιδέα των ψηφιακών αφηγήσεων χρησιμοποιώντας τις ψηφιακές τεχνολογίες της εποχής (Lambert, 2012)

Με την ΨΑ ο απλός καθημερινός άνθρωπος δεν αποκλείεται από την πολιτισμική παραγωγή . Απλοί άνθρωποι, ερασιτέχνες, μαθητές και εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να πειραματιστούν με τα μέσα της τεχνολογίας και να δημιουργήσουν την δική τους ιστορία. Το γεγονός ότι οι νέες τεχνολογίες και τα νέα ψηφιακά εργαλεία εξελίσσονται όλο και περισσότερο συμβάλλει σε έναν δημοκρατικότερο πολιτισμό που βασίζεται στην προσωπική έκφραση του κάθε ατόμου (Γκουτσιουκώστα, 2020).

Την ΨΑ στην Ευρώπη έκανε γνωστή ο Άγγλος φωτογράφος Daniel Meadows, ο οποίος παρακολούθησε ένα εργαστήριο ψηφιακών ιστοριών στο Berkley όταν ήρθε σε επαφή με τον πατέρα των ψηφιακών ιστοριών Atchleyπου είχε μια ιστοσελίδα με το έργο του Next Exit. Με τη συνάντηση αυτή οι ψηφιακές αφηγήσεις ενσωματώθηκαν στη δημόσια τηλεόραση. Μάλιστα, ένα από τα μακροβιότερα προγράμματα ψηφιακών ιστοριών υπήρξε το Wales (2001-2009) στο BBC. Κατά τον Meadows το εγχείρημα αυτό είχε επιτυχία γιατί άνθρωποι σε κάθε μέρος του πλανήτη μπορούν να εκφραστούν για οποιοδήποτε θέμα δημιουργώντας ψηφιακές ιστορίες τις οποίες μπορούν με τα μέσα της τεχνολογίας να επικοινωνήσουν σε όλο τον πλανήτη.

Σήμερα, οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία χαμηλού κόστους με τα οποία μπορούν να δημιουργήσουν ψηφιακές ιστορίες. Επιπλέον, η δυνατότητα διαμοίρασης πολυμεσικού περιεχομένου που δίνουν οι πλατφόρμες όπως το youtube και τοfacebook, ενθαρρύνουν τη δημιουργία και τη δημοσίευση πολυμεσικών έργων από απλούς ανθρώπους, ερασιτέχνες.

2.1.1 Ορισμός της Ψηφιακής Αφήγησης

Σύμφωνα με την Ένωση Ψηφιακής αφήγησης, Digital Storytelling Association, η αφήγηση ιστοριών προσαρμόστηκε σε κάθε μέσο που ανακάλυψε ο άνθρωπος. Από την προφορική αφήγηση, πέρασε στη γραπτή, από τη γραπτή αφήγηση στην τέχνη του κινηματογράφου και στη συνέχεια στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Έτσι, προέκυψε η ΨΑ με την ανάπτυξη της τεχνολογίας η οποία είναι μια μοντέρνα μορφή της αρχαίας τέχνης της αφήγησης.

Ο όρος «ΨΑ» χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα νέο είδος αφήγησης η οποία διαρκεί σύντομο χρονικό διάστημα, επιτρέπει στον κάθε άνθρωπο να δημιουργήσει και να παρουσιάσει μια ιδέα του χρησιμοποιώντας τα αφηγήματα των videogames, τις διαδραστικές ιστορίες (interactive stories), τα υπερκείμενα(hypertexts), τις ιστο-ιστορίες (web-based stories)και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Alexander, The new digital storytelling: Creating narrativew with new media--revised and updated edition., 2017), (Lundby, 2008).

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί για την ΨΑ. Ένας από αυτούς είναι ο όρος διαδραστική αφήγηση, η οποία χαρακτηρίζεται από μη γραμμική δομή της ιστορίας και επέμβαση του αναγνώστη στην διαμόρφωση της ο οποίος μπορεί να προσθέτει ή να αφαιρεί στοιχεία κατά την πορεία της ανάγνωσης (Μελιάδου, Νάκου, Γκούσκος, & Μειμάρης, 2011).

Από την άλλη, υπάρχει ένας ακόμη ορισμός για την ΨΑ ο οποίος συνδέεται με τη χρήση της τεχνολογίας αλλά δεν έχει καμία σχέση με την διάδραση μεταξύ αναγνώστη και της πορείας ανάγνωσης (Maureen, Van der Meij, & De Jong , 2020). Ο ορισμός αυτός που απασχολεί την εκπαίδευση και την παρούσα εργασία αναφέρεται στις ψηφιακές αφηγήσεις ως μέσο προσωπικής έκφρασης και επικοινωνίας, οι οποίες υφίστανται με τη δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού μέσω της χρήσης ψηφιακών εργαλείων (Μελιάδου, Νάκου, Γκούσκος, & Μειμάρης, 2011). Οι ψηφιακές αφηγήσεις δημιουργούνται από τον συνδυασμό της παραδοσιακής προφορικής αφήγησης και ψηφιακών πολυμέσων και εργαλείων τηλεπικοινωνίας (Lathem , 2005)· (Robin B. , 2006).

Διασαφηνίζοντας τον ορισμό της ψηφιακής αφήγησης, πρόκειται για έναν συνδυασμό στοιχείων όπως εικόνες, βίντεο, κείμενα, ηχογραφημένες ιστορίες ή μουσική ώστε μια ιστορία να αφηγηθεί με τον καλύτερο τρόπο (Robin B. , 2016). Έτσι, δημιουργείται μια ιστορία συγκεκριμένου θέματος και χρονικής διάρκειας, η οποία συνήθως είναι από δύο έως δέκα λεπτά (Robin B. , 2016).

Για τον σχεδιασμό μιας ψηφιακής αφήγησης, το Κέντρο της Ψηφιακής Αφήγησης (Center for Digital Storytelling), συνέβαλε στην ανάπτυξη και διάδοση επτά στοιχείων (Center for Digital Storytelling | ELMCIP· (Robin B. , 2006). Εξ αυτών, το πρώτο αναφέρεται στην προοπτική του συγγραφέα, στις προθέσεις και στο μήνυμα που θέλει να διαδώσει με την ιστορία του. Το δεύτερο στοιχείο αναφέρεται στη δραματική ερώτηση που τίθεται για να εγείρει και να διατηρήσει μέχρι τέλους το ενδιαφέρον του αναγνώστη, ακροατή της αφήγησης. Στη συνέχεια το τρίτο στοιχείο είναι το συναισθηματικό περιεχόμενο της ιστορίας που βοηθά στη συναισθηματική σύνδεση του αναγνώστη/ ακροατή με την ιστορία. Το τέταρτο στοιχείο και το πέμπτο στοιχείο αφορούν την ηχητική επένδυση της ιστορίας. Αφορούν τη φωνή του δημιουργού που είναι μοναδική σε κάθε ιστορία καθώς και την μουσική με τα διάφορα ηχητικά εφέ που βοηθούν στην κατανόηση του περιεχομένου και του συναισθήματος της ιστορίας. Το έκτο στοιχείο έχει να κάνει με την οικονομία και την χρήση απαραίτητου υλικού στην αφήγηση. Τέλος, το έβδομο στοιχείο είναι ο ρυθμός με τον οποίο αναπτύσσεται η αφήγηση κατά την οποία δίνεται βαρύτητα στα σημεία κορύφωσης της ιστορίας είτε ο ρυθμός είναι γρήγορος είτε αργός.

2.1.2 Είδη ψηφιακών αφηγήσεων

Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας, άνθρωποι διαφόρων ηλικιών έχουν πρόσβαση σε προσωπικά ιστολόγια, μέσα κοινωνικής δικτύωσης αλλά και τεχνολογικά μέσα επικοινωνίας έτσι έχουν την δυνατότητα να καταγράψουν και να αναρτήσουν τις σκέψεις και τις ιστορίες τους. Η δημοσίευση των ιστοριών αυτών προκαλεί τη συζήτηση και τα σχόλια αναγνωστών (Latham , 2005) και μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στην εκπαίδευση ως τεχνολογικό εργαλείο (Μελιάδου, Νάκου, Γκούσκος, & Μεϊμάρης, 2011).

Το δημοφιλέστερο είδος των ψηφιακών αφηγήσεων είναι οι προσωπικές, οι οποίες αφορούν αφηγήσεις που αναφέρονται σε βιώματα και εμπειρίες ανθρώπων που ενέχουν συναισθηματική φόρτιση (Robin B. , 2006).

Ένα ακόμη είδος ψηφιακής αφήγησης είναι αυτές οι αφηγήσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για εκπαιδευτικούς λόγους και περιέχουν πληροφορίες, οδηγίες εξιστόρηση ιστορικών γεγονότων (Robin B. , 2008).

2.1.3 Η Ψηφιακή Αφήγηση ως μέθοδος διδασκαλίας

Όταν η ΨΑ χρησιμοποιείται ως μέθοδος διδασκαλίας η μάθηση γίνεται πιο ελκυστική και ενδιαφέρουσα για τους μαθητές ενώ οι εκπαιδευτικοί κερδίζουν νέες εμπειρίες. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν την ΨΑ ως μέθοδο διδασκαλίας με διάφορους τρόπους (Μουλά & Θεοφανοπούλου, 2021). Αρχικά, μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια ψηφιακή ιστορία για να δώσουν έναυσμα στα παιδιά να ασχοληθούν με ένα θέμα ξεκινώντας μια συζήτηση στην τάξη κατά την οποία μπορούν να αναδυθούν οι πρότερες γνώσεις των παιδιών για το θέμα, νέες πληροφορίες για αυτό αλλά και να σχεδιάσουν τι θέλουν να μάθουν περαιτέρω. Μέσω της ψηφιακής ιστορίας παρουσιάζονται δυναμικά οι πληροφορίες, οι μαθητές αλληλεπιδρούν με τη συζήτηση, αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη και ικανότητα ενώ κινητοποιούνται να συμμετάσχουν στην μαθησιακή διαδικασία γνωστικά, συγκινησιακά και ψυχολογικά (Μπρατιτσης, 2015). Έπειτα, οι μαθητές μπορούν να πειραματιστούν και να δημιουργήσουν μια δική τους ψηφιακή ιστορία με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού εφόσον ο ίδιος είναι καταρτισμένος στα ψηφιακά μέσα που θα χρειαστούν ώστε να μπορεί να τους καθοδηγήσει. Οι μαθητές χρειάζεται να είναι εξοικειωμένοι με γραπτές και προφορικές αφηγήσεις ώστε να μπορέσουν να δημιουργήσουν μια ψηφιακή ιστορία. Με την ακρόαση-θέαση, η δημιουργία μια ψηφιακής ιστορίας οι μαθητές εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους μέσα από την ανάγκη τους να εκφραστούν και να παρουσιάσουν τις ιδέες τους (Μαράκη, 2020). Στις πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης, όπως είναι και το νηπιαγωγείο, η ΨΑ πρέπει να είναι μικρής διάρκειας, ενδεδυμένη με ζωνές εικόνες και κατάλληλο ήχο. Η αφήγηση πρέπει να είναι πάνω σε ένα διδακτικό αντικείμενο το οποίο πραγματεύεται η τάξη. Στις μεγαλύτερες βαθμίδες η ψηφιακή αφήγηση βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν αφηρημένες ή διαβαθμισμένες έννοιες (Ξεστέρνου, 2013).

2.1.4 Ψηφιακή Αφήγηση και νηπιαγωγείο

Η χρήση της αφήγησης, σε όλες τις κοινωνίες κατά το πέρασμα των χρόνων έχει ρόλο διδακτικό ο οποίος είναι ιδιαίτερα δημοφιλής και αποτελεσματικός στην προσχολική ηλικία (Τζένου, 2023)

Τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας διασκεδάζουν και μαθαίνουν με φυσικό τρόπο μέσα από την αφήγηση των παραμυθιών και των ιστοριών. Η αφήγηση, η οποία είναι μια εκπαιδευτική

πρακτική που χρησιμοποιείται αποτελεσματικά στην σχολική τάξη, σε συνδυασμό με την εισαγωγή της τεχνολογίας αποτελεί πια πεδίο πειραματισμού και δημιουργίας ψηφιακών αφηγήσεων (Μουλά & Κατσώνη, 2022)

Η ΨΑ μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης γιατί είναι πιο άμεση στην επικοινωνία, διασκεδαστική και συναρπαστική, υποστηρίζει τη μαθησιακή διαδικασία και δημιουργεί ελκυστικά και ενδιαφέροντα μαθησιακά περιβάλλοντα. (Smeda, Dakich, & Sharda, 2014). Στην προσχολική εκπαίδευση η ΨΑ είναι μια σύντομη ιστορία που αφορά ένα θέμα που πραγματεύονται στο νηπιαγωγείο, προσφέρει ένα περιβάλλον δημιουργικότητας και βοηθά να εμπλακούν τα παιδιά ενεργά στη μάθηση. Ακόμη είναι αποτελεσματικότερη για τους μαθητές που μαθαίνουν πιο εύκολα με τη χρήση των εικόνων και του ήχου (Frazel, 2010). Από την άλλη, για τα μεγαλύτερα παιδιά η ΨΑ μπορεί να αξιοποιηθεί ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν αφηρημένες έννοιες (Ξεστέρνου, 2013).

Τα παιδιά εμπλέκονται με διαδραστικό και ενεργό τρόπο στην ΨΑ η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλους τους γνωστικούς τομείς, τα γνωστικά αντικείμενα και τις μαθησιακές περιοχές. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να κατακτήσουν την μάθηση με δημιουργικό τρόπο και χρησιμοποιώντας την τεχνολογία που τόσο έχει εισαχθεί στη καθημερινότητα τους (Lisenbee, Peggy , Ford, & Carol, 2018). Πρόκειται για μια γενιά που από τη νηπιακή ακόμη ηλικία εξοικειώνονται με το διαδίκτυο, έχουν πρόσβαση σε πλήθος πληροφοριών αλλά και στη δημιουργία της ίδιας της πληροφορίας (Robin B. , 2008).

Ένας/ μια εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει την ΨΑ με ποικίλλους τρόπους, τα παιδιά να εξοικειωθούν με τα ψηφιακά μέσα (Maureen, Van der Meij, & De Jong , 2020) και να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία με παραγωγικό τρόπο (Robin B. , 2008). Η ΨΑ μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο αυτοπαρουσίασης του/της εκπαιδευτικού στους μαθητές του (Alexander, 2017)ως μέσο εισαγωγής των παιδιών σε ένα νέο θέμα, ως ένα πιο ελκυστικό μέσο που μπορεί να προσελκύσει την προσοχή των παιδιών, να αυξήσει το ενδιαφέρον τους και να προκαλέσει τη συζήτηση γύρω από ένα θέμα (Alexander, 2017), (Robin B. , 2008)

Σημαντικά είναι και τα οφέλη που αποκομίζουν τα παιδιά όταν μπουν στη διαδικασία να δημιουργήσουν τα ίδια μια ψηφιακή ιστορία. Αρχικά αναπτύσσουν δεξιότητες που εντάσσονται στις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα (Γκουτσιουκώστα, 2020). Οι δεξιότητες αυτές είναι η μεταγνώση, η συνεργασία, η οικοδόμηση της γνώσης, τεχνολογιών η λύση προβλήματος, η καινοτομία, η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη, η προσαρμοστικότητα, η ευελιξία και η κοινωνική και πολιτιστική επίγνωση και τέλος ο τεχνολογικός αλφαριθμητισμός

(Αθανασίου, 2020). Με τον τεχνολογικό αλφαριθμητισμό, επιτυγχάνεται η βελτίωση της μάθησης και της παραγωγής έργου με τη χρήση υπολογιστών και άλλων τεχνολογιών (Robin B. , 2008)

Κατά τον Frazel (2010) υπάρχουν τρία αξιοσημείωτα στάδια που μπορούν να ακολουθήσουν οι μαθητές για να δημιουργήσουν μια ΨΑ. Το πρώτο στάδιο αφορά την προετοιμασία, όπου τα παιδιά αποφασίζουν το θέμα της αφήγησης, πως θα το παρουσιάσουν και συγκεντρώνουν αρχεία ήχων, εικόνων. Το δεύτερο σενάριο αφορά την παραγωγή όπου οι μαθητές υλοποιούν την αφήγηση με τη χρήση ενός κατάλληλου λογισμικού ή μιας κατάλληλης εφαρμογής. Εισάγουν τα αρχεία που συγκεντρώσαν στο πρώτο στάδιο, τα επεξεργάζονται και αποθηκεύουν το αποτέλεσμα, την ΨΑ σε ένα αρχείο video. Τρίτο και τελευταίο στάδιο είναι το στάδιο που τα παιδιά παρουσιάζουν την δουλειά τους. Το video που ετοίμασαν μπορεί να παρουσιαστεί στην ολομέλεια της τάξης ή να διαμοιραστεί μέσω του διαδικτύου, μέσω επικοινωνίας και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (Frazel, 2010).

Οι μαθητές αναπτύσσουν πλήθος δεξιοτήτων καθώς συμμετέχουν στα στάδια δημιουργίας μια ψηφιακής αφήγησης. Μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο. ερευνούν, αναζητούν υλικό και πληροφορίες και οργανώνουν το υλικό αυτό για να μπορέσουν να το χρησιμοποιήσουν και να παράγουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ακόμη, οι μαθητές αναπτύσσουν τεχνολογικές δεξιότητες καθώς έρχονται σε επαφή με τα ψηφιακά εργαλεία και κοινωνικές δεξιότητες αφού συνεργάζονται με τους συμμαθητές τους, τον/την εκπαιδευτικό, παρουσιάζουν το έργο τους και το επικοινωνούν στο κοινό τους. Για να παρουσιάσουν το έργο τους στους συμμαθητές τους αναπτύσσουν γλωσσικές δεξιότητες και δεξιότητες αξιολόγησης αφού πρέπει να αξιολογήσουν το έργο τους για να το παρουσιάσουν αλλά και να είναι σε θέση να αξιολογήσουν το έργο των συμμαθητών τους.

Τα νήπια μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη ΨΑ πριν αναπτύξουν την ικανότητα της ανάγνωσης και της γραφής και να βοηθηθούν στην γλωσσική τους ανάπτυξη. Διευρύνουν σημαντικά το λεξιλόγιό τους όταν αποφασίζουν το θέμα της ιστορίας τους, το συζητούν και αποφασίζουν το σενάριο (Behmer, 2005).

Ο Reggio Emilia χαρακτηρίζει το σχολικό χώρο ως έναν άλλο παιδαγωγό που καθορίζει και επηρεάζει την εξέλιξη της παιδαγωγικής διαδικασίας. Ο τρόπος που διαμορφώνεται το εσωτερικό αλλά και το εξωτερικό ενός νηπιαγωγείου επηρεάζουν τις πρακτικές που εφαρμόζονται και την ποιότητα της μάθησης . Το νηπιαγωγείο εσωτερικά οργανώνεται σε γωνίες, τα λεγόμενα κέντρα μάθησης, που είναι οριοθετημένες περιοχές οι οποίες βοηθούν στη

σωστή λειτουργία του χώρου. Τα παιδιά κατά τη διάρκεια του ελεύθερου παιχνιδιού επιλέγουν σε ποια γωνιά θα πάνε ανάλογα με τα ενδιαφέροντα τους (Καστάνη, 2021).

Καθήκον του/της εκπαιδευτικού είναι η δημιουργία μιας γωνιάς υπολογιστών και πληροφορικής στην τάξη του νηπιαγωγείου και ο εξοπλισμός της. Στη γωνιά πρέπει να υπάρχει υπολογιστής με πρόσβαση στο διαδίκτυο και εξοπλισμένος με κατάλληλα εργαλεία και λογισμικά, σαρωτής, μικρόφωνο και φωτογραφική μηχανή που δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να δημιουργήσουν δικό τους φωτογραφικό και ηχητικό υλικό και κατά συνέπεια την ευκαιρία να εμπλακούν σε δραστηριότητες σχετικές με την ΨΑ (Robin B. , 2006). Ο/η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει υποστηρικτικό και καθοδηγητικό ρόλο, προτρέπει τα παιδιά να εξερευνήσουν τις λειτουργίες του υπολογιστή και του εξοπλισμού του , βοηθάει στις δυσκολίες που προκύπτουν χωρίς όμως να δίνει απαντήσεις την επίλυση των προβλημάτων. Η ΨΑ είναι μια χρονοβόρα διαδικασία την οποία πρέπει να λάβει υπόψη του ο/η εκπαιδευτικός ώστε να δώσει τον κατάλληλο χρόνο στα παιδιά και να οργανώσει σύμφωνα με αυτό το πρόγραμμα της τάξης του (Robin B. , 2006).

2.1.5 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Ψηφιακής αφήγησης στη Εκπαίδευση

Τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η ΨΑ κατά τους VanGilis (2005) και Sadik (2008), είναι ότι με την ΨΑ υπάρχει ποικιλία στον τρόπο που θα αφηγηθούμε κάθε ιστορία ή κάθε σενάριο. Επιπλέον, η ΨΑ προσαρμόζεται στις ανάγκες των μαθητών και κάνει την εκπαιδευτική διαδικασία πιο ελκυστική και ενδιαφέρουσα προσεγγίζοντας θέματα της καθημερινής ζωής. Οι μαθητές εξασκούνται στη χρήση ψηφιακών εφαρμογών και συμμετέχουν ενεργά στη μάθηση δημιουργώντας τις δικές τους ιστορίες κάτι που αποτελεί ισχυρό κίνητρο για μάθηση (Frazel, 2010). Ταυτόχρονα μέσω αυτής μπορούν να αξιολογήσουν την μαθησιακή διαδικασία και να αυτοαξιολογηθούν (Snelson & Sheffield, 2009).

Αντίθετα, υπάρχουν και ορισμένα μειονεκτήματα στη χρήση της ψηφιακής αφήγησης τα οποία παραθέτουν οι Hung, Hwang & Huang (2012). Τα μειονεκτήματα αυτά αναφέρονται στο γεγονός ότι μπορεί η ΨΑ να χάσει τον διδακτικό της χαρακτήρα και να αντιμετωπιστεί ως μέσο ψυχαγωγίας ή το περιεχόμενο των ιστοριών να μην είναι ενδιαφέρον και ελκυστικό. Ακόμη, ένα ιδιαίτερα σημαντικό μειονέκτημα είναι ότι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές αντιμετωπίζουν τεχνικές δυσκολίες στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και έλλειψη εξοπλισμού στα σχολεία. Οι εκπαιδευτικοί μπορεί να μην είναι καταρτισμένοι στο αντικείμενο και να μη λαμβάνουν υπόψη το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών. Τέλος, η ύπαρξη μαθησιακών

δυσκολιών από τους μαθητές αλλά και η χρονοβόρα διαδικασία εκμάθησης των ψηφιακών εργαλείων ώστε να δημιουργήσουν μια δική τους ψηφιακή ιστορία. (Hung, Huang, & Huang, 2012).

Συμπεραίνοντας, όσον αφορά την χρήση της ΨΑ στην εκπαίδευση πέρα από τα μειονεκτήματα που αναφέρθηκαν, ταιριάζει ο όρος Edutainment, που είναι συνδυασμός των λέξεων education (= εκπαίδευση) και entertainment (=διασκέδαση). Ο όρος αυτός αν και χρησιμοποιήθηκε για εκπαιδευτικά ψηφιακά παιχνίδια, αφορά γενικότερα τη χρήση της ψηφιακής αφήγησης στην εκπαίδευση καθώς η διάδραση, οι παιγνιώδεις δραστηριότητες, η ενεργοποίηση της φαντασίας και της δημιουργικότητας των μαθητών αφορούν γνωρίσματα της ψηφιακής αφήγησης στην εκπαίδευση (Σαουλίδου, 2020). Μέσω της ψηφιακής αφήγησης προσφέρεται σε μαθητές και εκπαιδευτικούς το κατάλληλο έδαφος για να αναπτυχθεί μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ τους αλλά και να αναπτύξουν οι μαθητές πολλαπλές δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα.

3. Δεξιότητες του 21ου αιώνα

Οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα είναι ένα σύνολο δώδεκα ικανοτήτων που χωρίζονται σε τρεις υποκατηγορίες. Τις δεξιότητες μάθησης, που καλλιεργούν την κριτική σκέψη, την δημιουργικότητα, την συνεργασία και την επικοινωνία. Τις δεξιότητες αλφαριθμητισμού, που καλλιεργούν τον ψηφιακό αλφαριθμητισμό, τον αλφαριθμητισμό στα μέσα και τον τεχνολογικό αλφαριθμητισμό και τις δεξιότητες ζωής που καλλιεργούν την ευελιξία, την ηγεσία, την πρωτοβουλία, την παραγωγικότητα και τις κοινωνικές δεξιότητες. Τα παιδιά με την επαφή τους με μια ψηφιακή ιστορία εμπλέκονται πιο ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και με περισσότερο ενδιαφέρον. Αναπτύσσουν δεξιότητες μάθησης καθώς προσεγγίζουν ένα θέμα της καθημερινής τους ζωής, καλλιεργούν την κριτική τους σκέψη, επιλύουν προβλήματα, αναπτύσσουν την δημιουργικότητα τους, συνεργάζονται και επικοινωνούν. Ακόμη αναπτύσσουν δεξιότητες ψηφιακού αλφαριθμητισμού αφού χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία για την απόκτηση της γνώσης και τέλος καλλιεργούν δεξιότητες ζωής καθώς μέσα από τη συνεργασία, τη συζήτηση οδηγούνται στην αλλαγή του τρόπου σκέψης (Αθανασίου, 2020)

Ο Robin (2008) αναφέρει αυτές τις δεξιότητες ως Γραμματισμούς του 21^{ου} αιώνα, ενισχύοντας έτσι την αξιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης στην εκπαίδευση. Οι Γραμματισμοί του 21^{ου} αιώνα κατά τον Robin είναι: Ο Τεχνολογικός Γραμματισμός ο οποίος αναφέρεται στην ικανότητα να χρησιμοποιούμε τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τα μέσα και προγράμματα τα οποία ενισχύουν τη μάθηση, την αποδοτικότητα και την παραγωγικότητα. Ο Ψηφιακός γραμματισμός που αναφέρεται στις ψηφιακές, ηλεκτρονικές και διαδικτυακές δεξιότητες που χρειάζεται ο μαθητής για να χρησιμοποιήσει την ψηφιακή τεχνολογία, τα εργαλεία επικοινωνίας και τα δίκτυα των πληροφοριών. Ο Παγκόσμιος γραμματισμός που αναφέρεται στη δεξιότητα των ανθρώπων να χρησιμοποιούν τα πολυμέσα και τις επικοινωνιακές τεχνολογίες σε παγκόσμιο επίπεδο ώστε να εντοπίζουν, ερμηνεύουν και χρησιμοποιούν και να αποκτούν νέες γνώσεις. Ο οπτικός γραμματισμός που αναφέρεται στην ικανότητα του ανθρώπου να σκέφτεται και να μαθαίνει μέσω της εικόνας είτε να κατανοώντας και επικοινωνώντας μέσω αυτής είτε δημιουργώντας οπτικά μηνύματα. Ο Γραμματισμός της πληροφορίας που αφορά την ικανότητα των ανθρώπων να συλλέγουν και να αξιολογούν τις πληροφορίες που βρίσκουν ώστε να πετυχαίνουν τον στόχο τους.

4. Ο χρόνος στη ζωή μας

4.1 Ιστορική αναδρομή

Ο χρόνος είτε ως η την τέταρτη διάσταση σύμφωνα με τη θεωρία της σχετικότητας είτε ως ένα ανθρώπινο κατασκεύασμα και συνοδοιπόρος του ανθρώπου από τη αρχή της ύπαρξης του αποδεικνύεται ο ρυθμιστής της ζωής του κόσμου ιδίως αν αναλογιστεί κανείς ότι οι μέρες, οι μήνες, οι εποχές τα έτη και κάθε κίνηση στη γη και στον ουρανό οργανώνεται χάρη σε αυτό (Καρυδόπουλος, 2018).

Από τα αρχαία χρόνια ο άνθρωπος οργάνωνε τη ζωή του με βάση τις εναλλαγές της φύσης και την επανάληψή τους. Επειδή όμως δεν μπορούσε να εξηγήσει τις εναλλαγές αυτές με τη λογική δημιούργησε μύθους που αναφέρονταν σε θεότητες. Στην αρχαία Ελλάδα ο Τιτάνας Κρόνος που κατάπινε τα παιδιά του αναπαριστούσε τον χρόνο, ενώ στην αρχαία Αίγυπτο ο Θεός Νουτ κάθε βράδυ κατάπινε τον ήλιο τον οποίο ξέρναγε την άλλη μέρα το πρωί (Κουκουβέλα, 2017) Ακόμη, μύθος γνωστός για την εναλλαγή των εποχών είναι ο μύθος της κόρης της θεάς Δήμητρας της Περσεφόνης, που μένει τέσσερις μήνες στον Άδη και οκτώ μήνες με τη μητέρα της. Η λύπη ή η χαρά που νιώθει η Δήμητρα και η Περσεφόνη από την συνάντησή τους καθορίζουν και την φύση αν θα έχουμε Φθινόπωρο, Χειμώνα ή Άνοιξη, Καλοκαίρι αντίστοιχα. Επιπλέον, πολλοί ακόμα αρχαίοι πολιτισμοί όπως οι Μάγιας, οι Ίνκας, οι Βαβυλώνιοι δημιουργούσαν κι αυτοί μύθους για να εξηγήσουν με τη λογική όλα όσα τους φαινονταν περίεργα όπως οι εναλλαγές στη φύση, η μέρα και η νύχτα (Μπάρλα, 2016).

Με το πέρασμα των αιώνων και την ανάπτυξη των οργανωμένων κοινωνιών τη θέση των δοξασιών και των θρησκευτικών τελετών πήρε η φιλοσοφία και η λογική. Οι αρχαίοι φιλόσοφοι Αριστοτέλης και Πλάτωνας προσπάθησαν να ανακαλύψουν την αληθινή φύση του χρόνου και συνέβαλαν στη επιστημονική έρευνα ενώ επηρέασαν σημαντικά κι όλες τις μετέπειτα φιλοσοφικές θεωρίες (Καρυδόπουλος, 2018).

Με τον ερχομό του χριστιανισμού η αντίληψη για τον χρόνο διαφοροποιείται. Ο κόσμος κατανοείται με αρχή και τέλος. Ο χρόνος κυλά γραμμικά ανάμεσα στην αρχή και στο τέλος

με τα γεγονότα να εμφανίζονται σαν μια ευθεία γραμμή, όπου κανείς δεν μπορεί να βρεθεί εκτός της πορείας αυτής του χρόνου η οποία δεν είναι αναστρέψιμη (Μπάρλα, 2016).

Στη συνέχεια ο Γερμανός φιλόσοφος Kant υποστήριξε ότι ο χρόνος είναι μια αφηρημένη έννοια μέσω της οποίας ο άνθρωπος μαζί με τον χώρο και τον αριθμό, είναι σε θέση να ακολουθεί την πορεία των γεγονότων. Χρησιμοποιούμε τις μετρήσεις του χρόνου για να υπολογιστεί η διάρκεια των γεγονότων αυτών και το μεταξύ τους διάστημα (Ρίζου, 2020).

Ακόμη, ο Γάλλος φιλόσοφος Henri- Louis Bergson(1859-1941) πίστευε ότι ο χρόνος κατέχει αυτό που αναφέρεται ως διάρκεια την οποία όριζε ως δημιουργικότητα και μνήμη, βασικό συστατικό της πραγματικότητας (Γώγου, 2019). Ο χρόνος όμως δεν απασχόλησε τους ανθρώπους μόνο σε φιλοσοφικό και θρησκευτικό επίπεδο αλλά και στο επίπεδο της επιστήμης. Αρχικά, οι επιστήμονες θεωρούσαν ότι ο χρόνος είναι απόλυτος και ανεπηρέαστος από το εξωτερικό περιβάλλον. Ο Γαλιλαίος (1564-1642) με ένα ρολόι νερού, μέτρησε τον χρόνο που χρειάζεται μια γυάλινη μπάλα για να κυλήσει πάνω σε ένα κεκλιμένο επίπεδο για μια γνωστή απόσταση και απέδειξε την θεωρία του που έλεγε ότι ο χρόνος έχει μια σταθερή περίοδο αλλά εισήγαγε και για πρώτη φορά την έννοια της ροής του χρόνου (Γώγου, 2019).

Ακόμη, ο Άγγλος φυσικομαθηματικός Newton (1642-1727) μίλησε για την έννοια του γραμμικού χρόνου που ρέει ανεξάρτητα, είναι μη αναστρέψιμος, ανεξάρτητος από τον άνθρωπο και τις προσπάθειες του να τον μετρήσει (Αθανασάκης, 2006). Επιπλέον, ο Γερμανός φυσικός Einstein (1879-1965) συνέβαλλε σημαντικά στη θεώρηση του σύμπαντος και της κίνησης του χρόνου σε αυτόν. Για τον Einstein ο χρόνος συνδέεται με τις τρεις διαστάσεις του χώρου και κάθε αντικείμενο κινείται και αλλάζει σε σχέση με ένα άλλο (Δρακοπούλου, 2011). Τέλος, ο Βρετανός φυσικός, Stephen Hawking(1942-2018) υποστήριξε πως ο χρόνος επηρεάζεται από τις μεταβολές των άλλων τριών διαστάσεων που τον περιβάλλουν και αποτελεί ανθρώπινη επινόηση (Ρίζου, 2020).

4.1.1 Η μέτρηση του χρόνου σήμερα

Ολοκληρώνοντας την ιστορική αναδρομή γίνεται κατανοητό ότι πολλοί επιστήμονες ασχολήθηκαν με την έννοια του χρόνου με διαφορετικό τρόπο και την προσέγγισαν από διαφορετική σκοπιά χωρίς να καταλήγουν στα ίδια συμπεράσματα.

Ο χρόνος συνδέεται με την ύλη και είναι αναπόσπαστο κομμάτι της χωρίς όμως να έχει υλική υπόσταση. Με το χρόνο μετράμε αλλά δεν βλέπουμε και τι μετράμε. Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι για να οριστεί ο χρόνος έχουμε αντίθετα σχήματα (Μπάρλα, 2016).

Οι ορισμοί που δίνονται για τον χρόνο σήμερα, όπως ότι ο χρόνος είναι μια αόριστη συνεχιζόμενη πρόοδος της εξέλιξης των γεγονότων, στο παρελθόν, στο παρόν και στο μέλλον ως ένα σύνολο σύμφωνα με το Oxford Dictionary of Philosophy (1996) και ότι ο χρόνος είναι η διάρκεια κατά την οποία συμβαίνουν πράγματα στο παρελθόν, στο παρόν και στο μέλλον ή μια ακριβής στιγμή που συμβαίνει κάτι σύμφωνα με το Webster New World College Dictionary (2014) αποτελούν μια μόνο οπτική της έννοιας του χρόνου (Ρίζου, 2020).

Η ανάγκη των ανθρώπων και ιδιαίτερα των γεωργών να προσδιορίσουν και να υπολογίσουν το χρόνο δημιούργησε το σημερινό ημερολόγιο το οποίο έχει τις ρίζες του στο Ιουλιανό ημερολόγιο που εισήγαγε ο Ιούλιος Καίσαρας. Το ημερολόγιο αυτό έχει το γνωστό μοτίβο των 365 ημερών, διορθώθηκε αργότερα και αντικαταστάθηκε από τον Πάπα Γρηγόριο τον XIII ο οποίος το μετονόμασε σε Γρηγοριανό και έχει καθιερωθεί ως σήμερα. Έτσι, ο χρόνος με μια νοητική σύμβαση συνδέθηκε με τον αριθμό και έγινε ένα μετρήσιμο μέγεθος (Δούμα, 2019).

4.1.2 Παιδί και χρόνος

Κατά τον Harner (1982), ο χρόνος είναι μια ουσιαστική διάσταση του σύμπαντος. Οι έννοιες του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος είναι σημαντικές νοητικές κατασκευές για τη διάρθρωση των εμπειριών. Ζούμε στο διαρκώς μεταβαλλόμενο παρόν και η εμπειρία μας για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον μετατοπίζεται συνεχώς. Οι ενήλικες έχουν μια δυναμική και ευέλικτη χρονική προοπτική, η οποία μας επιτρέπει να οργανώνουμε τις εμπειρίες και να πλοηγούμαστε νοητικά στον χρόνο, αλλά τότε τα παιδιά αποκτούν την έννοια του χρόνου; Η κατανόηση της αφηρημένης ιδέας του χρόνου δεν είναι εύκολη. Η έννοια του χρόνου εξαρτάται από την απόκτηση πολλών ικανοτήτων που σχετίζονται με τον χρόνο, όπως η κατανόηση και η ικανότητα να μιλούν για τον χρόνο, η ικανότητα διάκρισης του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος και η συλλογιστική σχετικά με την αλληλουχία των γεγονότων.

Σύμφωνα με τις διάφορες θεωρίες ανάπτυξης τα παιδιά αρχικά ενεργούν αντανακλαστικά και ύστερα αντιλαμβάνονται τα αντικείμενα, τις ενέργειες και τις σχέσεις μέσω των αισθήσεων.

Κατανοούν τις αλλαγές γύρω τους και αντιλαμβάνονται την σχέση αιτίου και αποτελέσματος. Στη συνέχεια αφού κατακτήσουν την ικανότητα της αναπαράστασης μπορούν να ξεφύγουν από τη βιωμένη κατάσταση και να αναπαράγουν κάθε αλλαγή. Η κατάκτηση της γλώσσας και η μνήμη που αναπτύσσεται τους δίνει τη δυνατότητα να αναπλάσουν ότι πέρασε και να προβλέψουν ότι θα έρθει. Μπορούν πια να μιλήσουν για παρελθόν, παρόν, μέλλον (Καπραβέλου, 2011).

Οι χρονικές έννοιες είναι θεμελιώδεις κατασκευές της ανθρώπινης νόησης, αλλά η πορεία του τρόπου με τον οποίο αυτές οι έννοιες αναδύονται και αναπτύσσονται δεν είναι σαφής. Στοιχεία για την ανάπτυξη των χρονικών εννοιών των παιδιών προέρχονται από γνωστικές αναπτυξιακές και ψυχολογολογικές μελέτες.

Οι μελέτες που επικεντρώνονται στη χρονική γλώσσα δείχνουν ότι τα παιδιά είναι σε θέση να διακρίνουν το παρελθόν και το μέλλον στα 2-3 έτη, αλλά οι μελέτες που επικεντρώνονται στη χρονική νόηση δείχνουν ότι τα παιδιά στην ηλικία των 4 και 5 ετών εξακολουθούν να παρουσιάζουν σύγχυση παρελθόντος-μέλλοντος- δεν είναι ικανά να σκεφτούν για το παρελθόν και το μέλλον μέχρι την ηλικία των 5 ετών. Αυτή η διαμάχη μπορεί να σχετίζεται με τις διαφορετικές μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται σε κάθε ερευνητική γραμμή, για παράδειγμα, η παραγωγή του χρόνου θεωρήθηκε ως δείκτης των χρονικών εννοιών στις ψυχολογολογικές μελέτες, ενώ η διαφοροποίηση των παρελθοντικών και μελλοντικών γεγονότων και των επιπτώσεών τους θεωρήθηκε ως χρονική κατανόηση στις γνωστικές αναπτυξιακές μελέτες.

Σε μια έρευνα όπου οι Carni και French (1984) είπαν στα παιδιά ιστορίες για οικεία γεγονότα με εικόνες. Όταν τα ρώτησαν τι συνέβη πριν ή μετά από μια συγκεκριμένη ενέργεια μπόρεσαν να απαντήσουν επομένως μπορούν να κάνουν τη διάκριση μεταξύ διαδοχικών σχέσεων του πριν και του μετά.

Στην ηλικία των 4-5 ετών, τα μεγάλα προνήπια και τα μικρά από τα νήπια προχωρούν ένα βήμα παραπέρα, αρχίζουν να έχουν αναμνήσεις, να διηγούνται γεγονότα και να προβλέπουν μελλοντικές καταστάσεις. Αποκτούν συνείδηση της ακολουθίας των γεγονότων μέσα στη μέρα, αντιλαμβάνονται έννοιες όπως το μεσημέρι και τα λάθη που έκαναν χρησιμοποιώντας χρονικά επιρρήματα και χρόνους έχουν περιοριστεί.

Στην ηλικία των 5-6 ετών τα μεγάλα νήπια, έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα, αντιλαμβάνονται σημαντικές ημερομηνίες όπως γιορτές, χρησιμοποιούν σωστά χρονικές έννοιες και μπορούν

με σιγουριά να πουν σε ποιο σημείο της ημέρας είμαστε. Συνδέουν την έννοια της ώρας με τις καθημερινές δραστηριότητες τους, ονοματίζουν τις μέρες τις εβδομάδας και μπορούν να βρουν ποια μέρα είναι πριν ή μετά από τη μέρα που διανύουν. (Espínosa, 2011), (Ζακοπούλου, 1993).

Κατά τον Nelson (1991) χρειάζονται μια σειρά από γνωστικές διαδικασίες όπως η αναπαράσταση γεγονότων, η μνήμη, και ο συλλογισμός για να γίνει κατανοητή η έννοια του χρόνου αλλά και η χαρτογράφηση της γλώσσας σε χρονικές κατασκευές. Τα παιδιά κατανοούν άρρητα και ρητά τον χρόνο όταν είναι σε θέση να αναπαραστήσουν γεγονότα καθώς και την αναμενόμενη ακολουθία των συστατικών μέσα σε συγκεκριμένα γεγονότα, να αναπαραστήσουν πολλαπλά γεγονότα και τέλος να εντοπίσουν τα γεγονότα στον χρόνο.

Ο Friedman (2003,2005) και οι συνεργάτες του διεξήγαγαν πολλές μελέτες για την αναπαράσταση ενός χρονικού πλαισίου με γεγονότα του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος από τα παιδιά. Στις μελέτες αυτές ζητήθηκε από τα παιδιά, να κρίνουν την κατάσταση του παρελθόντος- μέλλοντος και τις χρονικές αποστάσεις των γεγονότων σε λεκτικές και χωρικές εργασίες. Διαπίστωσαν ότι τα παιδιά μπερδεψαν την κατάσταση παρελθόντος-μέλλοντος. Ο Friedman (2000) υποστήριξε ότι αυτή η σύγχυση προέρχεται από μια διαδικασία χρονικής διαφοροποίησης που βασίζεται στην απόσταση από το παρόν η οποία είναι σημαντική ένδειξη για να μπορέσουν τα παιδιά να εντοπίσουν τον χρόνο των γεγονότων.

Οι Busby Grant και Suddendorf (2009) χρησιμοποιώντας χωριστά ένα παρελθοντικό και ένα μελλοντικό χρονοδιάγραμμα, δοκίμασαν τη χρονική διαφοροποίηση των παιδιών. Τοποθέτησαν τρεις σιλουέτες ενός ατόμου κατά μήκος της χρονογραμμής για να δείξουν το πέρασμα του χρόνου. Στη συνέχεια ζητήθηκε από τα παιδιά να τοποθετήσουν στην χρονογραμμή καθημερινά γεγονότα. Συγκεκριμένα τους ζητήθηκε να τοποθετήσουν στην χρονογραμμή την εικόνα μια οδοντόβουρτσας εντοπίζοντας πότε ήταν η τελευταία φορά που καθάρισαν τα δόντια τους, αν ήταν πριν λίγο ή πολύ καιρό. Τα πειράματα αυτά έδειξαν ότι τα τριχρονα παιδιά μπόρεσαν να διακρίνουν ποια είναι προηγούμενα γεγονότα αλλά όχι τα μελλοντικά. Τα τετράχρονα παιδιά κατάφεραν να κατανοήσουν τα γεγονότα του παρελθόντος και να διαφοροποιήσουν γεγονότα του παρόντος από τα πιο απομακρυσμένα γεγονότα του μέλλοντος. Τα πεντάχρονα κατάφεραν και διαφοροποίησαν, παρελθόντα, παρόντα και μελλοντικά γεγονότα σε όλες τις χρονικές αποστάσεις.

Οι Hudson και Mayhew (2011) ανακάλυψαν ότι παιδιά μεγαλύτερα των πέντε ετών ήταν ακριβή στον εντοπισμό παρελθοντικών, παρόντων και μελλοντικών γεγονότων είτε πρόκειται για κάτι που συνέβη, συμβαίνει ή θα συμβεί σε αυτά είτε σε κάποιον άλλο.

Το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 διεξήχθη μελέτη με στόχο να εξετάσουν τις επιστημολογικές απόψεις των παιδιών προσχολικής ηλικίας στο πλαίσιο της έννοιας του χρόνου μέσω των σχεδίων τους για τη μηχανή του χρόνου. Η μελέτη έγινε με 30 παιδιά ηλικίας πέντε ετών (17 κορίτσια και 13 αγόρια) που φοιτούσαν σε κρατικά και ιδιωτικά νηπιαγωγεία κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018/2019. Τα εργαλεία συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη ήταν το Test for Creative Thinking – Drawing Production TCT-DP, το Children's Thoughts on Time Questionnaire (CTTQ) και το Children's Epistemological Views Questionnaire (CEVQ). Από τις μεικτές τυπολογίες μεθόδων, χρησιμοποιήθηκε ο πλήρως μεικτός διαδοχικός κυρίαρχος καταστατικός-ποιοτικός σχεδιασμός. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη μελέτη έδειξαν ότι οι ζωγραφιές της μηχανής του χρόνου των μισών σχεδόν παιδιών που συμμετείχαν περιείχαν δημιουργικά στοιχεία και προϊόντα λογικής σκέψης. Επιπλέον, το 40% των απαντήσεων των παιδιών αντανάκλούσε εξελιγμένες επιστημολογικές απόψεις, όπως επιστημονικές, φανταστικές/βασισμένες σε επιστημονική φαντασία, αποκλίνουσες και εκκεντρικές προσεγγίσεις και μη εξουσιαστικές φιγούρες σχετικά με την έννοια του χρόνου. Συμπερασματικά, τα αποτελέσματά μας δείχνουν ότι τα παιδιά ηλικίας πέντε ετών μπορούν να επιδείξουν αφηρημένη επιστημονική κατανόηση σχετικά με την έννοια του χρόνου και η επιστημολογική προσέγγιση των παιδιών προσχολικής ηλικίας έχει κρίσιμο ρόλο στον καθορισμό της ανάπτυξης αφηρημένων γνωστικών εννοιών (Gökhan Güneş & Volkan Şahin 2020).

Στην παρούσα εργασία το ενδιαφέρον μας εντοπίζεται στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας. Τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας αδυνατούν να εκφράσουν γλωσσικά και με σαφήνεια τις χρονικές έννοιες και έχουν μια μπερδεμένη κατανόηση για το παρελθόν (Wood, 1995).

Τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας χρησιμοποιούν σύμβολα, αναπαριστούν στοιχεία του περιβάλλοντος, έχουν αναπτύξει τη γλωσσική του επικοινωνία και το κοινωνικό – δραματικό παιχνίδι. Επιπλέον μπορούν να εστιάσουν σε μία ιδιότητα ενός αντικειμένου. Η σκέψη των παιδιών αυτής της ηλικίας είναι εγωκεντρική και δεν κατανοούν πράγματα από τη σκοπιά κάποιου άλλου (Conkbayir & Pascal, 2019). Ο χρόνος χαρακτηρίζεται παραστατικός και συνδέεται με τον χώρο και την ταχύτητα.

Τα παιδιά σε ηλικία 3-4 χρονών, τα μικρά προνήπια που έρχονται στο νηπιαγωγείο, θυμούνται γεγονότα που έχουν συμβεί έως και ένα χρόνο πριν και αρχίζουν να χρησιμοποιούν παρελθοντικούς χρόνους παρατατικό και αόριστο. Χρησιμοποιούν το επίρρημα χθες αν και μερικές φορές μπερδεύουν χρόνους και επιρρήματα « εγώ χθες θα πάω βόλτα...», περιγράφουν

την προηγούμενη μέρα και την επόμενη, γνωρίζουν την ηλικία τους και περιμένουν μέχρι να πραγματοποιηθεί η επιθυμία τους. Κατανοούν κάποιες χρονικές έννοιες οι εποχές και τις συνδέουν με αλλαγές που συμβαίνουν στη φύση.

Τα βιβλία της Λότι Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου για τους μήνες του χρόνου είναι πολύτιμα εργαλεία για να έρθουν σε επαφή τα παιδιά με το ημερολόγιο και τον χρόνο. Με αφορμή την ιστορία που ξετυλίγεται, ο/η εκπαιδευτικός μαζί με τα παιδιά μπορεί να οργανώσει το ημερολόγιο του μήνα σημειώνοντας τις σημαντικές ημερομηνίες, ποιες δουλειές κάνουμε τον μήνα αυτό, διάφορες παροιμίες που αναδύονται από την ιστορία αλλά και να προβούν σε παρατήρηση των καιρικών φαινομένων. Η έλλειψη εικονογράφησης των βιβλίων αποτελεί μειονέκτημα δεδομένου του γεγονότος ότι τα παιδιά σήμερα ζουν στην εποχή της εικόνας και της τεχνολογίας. Έτσι, στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια ψηφιοποίησης των ιστοριών με ζωηρά χρώματα και εικόνες που θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον των παιδιών και θα αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για τον/την εκπαιδευτικό.

5. Η προσχολική Εκπαίδευση

5.1 Πώς μαθαίνουν τα παιδιά στο νηπιαγωγείο;

Ο τρόπος με τον οποίο σήμερα προσεγγίζεται η παιδαγωγική πράξη βασίζεται σε ποικίλες θεωρίες μάθησης. Κατά τη Βοσνιάδου (2006) ο μαθητής πρέπει να συμμετέχει ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και οι δραστηριότητες να είναι χρήσιμες για την πραγματική ζωή για να έχουν νόημα για τα παιδιά. Καθοριστική σημασία στη μάθηση έχει το γεγονός ότι η νεοαποκτηθείσα γνώση βασίζεται σε πρότερες γνώσεις των παιδιών τις οποίες οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν ως αφετηρία για τον σχεδιασμό της διδασκαλίας. Αυτές, οι προϋπάρχουσες αντιλήψεις των παιδιών μπορεί να είναι εμπόδιο για να δεχτούν και να εμπεδώσουν την νέα πληροφορία. Έτσι, οι μαθητές πρέπει να μάθουν να αξιολογούν και να μεταλλάσσουν τις πρότερες γνώσεις τους με βάση τη νέα πληροφορία. Τέλος, εκτός από τις πρότερες γνώσεις των παιδιών αυτό που επίσης επηρεάζει τη μάθηση είναι τα εσωτερικά και εξωτερικά κίνητρα των παιδιών, δηλαδή αν υπάρχει κάποια επιβράβευση ή όχι.

5.1.1 Το ΝΠΣ για το νηπιαγωγείο

Το ΝΠΣ για το νηπιαγωγείο έχει υψηλές αλλά και ρεαλιστικές προσδοκίες για όλα τα παιδιά. Ο ρόλος των νηπιαγωγών αποδεικνύεται κομβικός γιατί θα δώσουν στα παιδιά τα κατάλληλα για την ηλικία τους εφόδια. Τα εφόδια αυτά θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων που απαιτούνται ώστε να γίνουν δημιουργικοί άνθρωποι, ενεργοί πολίτες του τόπου τους, του έθνους τους, της Ευρώπης και της οικουμένης.

Το ΝΠΣ στηρίζεται σε σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις που αφορούν την ανάπτυξη και τη μάθηση. Ακόμη, λαμβάνει υπόψη του τις οδηγίες διεθνών οργανισμών και εκπαιδευτικών φορέων καθώς και πορίσματα εμπειρικών ερευνών. Επιπλέον, ανταποκρίνεται στις συνθήκες της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και εκπαιδευτικής πραγματικότητας και αντανακλά τις εθνικές προτεραιότητες και στόχους για την προσχολική εκπαίδευση. Επίσης, αξιοποιεί, συμπληρώνει και να προσαρμόζει τα παλαιότερα προγράμματα σπουδών, οργανώνει δραστηριότητες όπου το σημείο εκκίνησης είναι οι ικανότητες που πρέπει να αναπτυχθούν.

Τέλος, εμπλουτίζεται και επικαιροποιείται αξιοποιώντας το ψηφιακό περιβάλλον και τον πολυτροπικό χαρακτήρα της μάθησης.

Στο ΝΠΣ το παιδί βρίσκεται στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας. Το παιδί μαθαίνει και αναπτύσσεται καθώς έρχεται σε επαφή με το περιβάλλον τα αντικείμενα, τις καταστάσεις και αλληλεπιδρά με τους σημαντικούς άλλους. Η φυσική περιέργεια των παιδιών να κατανοήσουν τον κόσμο γύρω τους και το παιχνίδι αποτελούν την βάση για την οργάνωση των μαθησιακών καταστάσεων. Η μάθηση στο νηπιαγωγείο οργανώνεται ακολουθώντας κάποιες βασικές αρχές. Το νηπιαγωγείο θέτει τα θεμέλια για την ανάπτυξη δεξιοτήτων που θεωρούνται σημαντικές για τη σύγχρονη ζωή του ενεργού πολίτη. Ακόμη, στοχεύει στη διαμόρφωση πλούσιων μαθησιακών περιβαλλόντων που σέβονται τον ρυθμό και τον τρόπο που μαθαίνει το παιδί. Επιπλέον οι πολιτισμικές και κοινωνικές καταβολές των παιδιών, των οικογενειών τους και των νηπιαγωγών μέσα στο πλαίσιο της καθημερινής εμπειρίας αλληλεπιδρούν και συνδιαμορφώνουν την ανάπτυξη και τη μάθηση. Επίσης, η προσέγγιση της μάθησης γίνεται με ολιστικό τρόπο καθώς οι δραστηριότητες συνδέονται με τη σύγχρονη καθημερινή ζωή και την τοπική και ευρύτερη κοινότητα. Τέλος, οι νηπιαγωγοί προσφέρουν κατάλληλες ευκαιρίες, ώστε τα παιδιά να επικοινωνούν αυτά που σκέφτονται, αξιολογώντας και ανατροφοδοτώντας τη δράση τους με στόχο την προαγωγή της μάθησης και τη αναδιαμόρφωση του προγράμματος (Πεντέρη Ε. 2022).

5.1.2 Τα Προγράμματα Σπουδών του 2014 και 2022 για το Νηπιαγωγείο και η ΨΑ

Στο πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου του 2014 υπάρχουν προτεινόμενες δραστηριότητες από τις οποίες αναδύονται στόχοι, οι οποίοι συνδέονται με την αξιοποίηση και χρήση της ψηφιακής αφήγησης μέσα στην τάξη του νηπιαγωγείου. Η ενότητα «Οπτικοακουστική έκφραση», που περιλαμβάνεται στην μαθησιακή περιοχή «Τέχνες», αναφέρει την εξοικείωση με την φωτογραφική κάμερα και τα μέσα ηχοληψίας και βοηθά τα παιδιά να μάθουν να δημιουργήσουν οπτικό και ηχητικό υλικό που θα τους φανεί χρήσιμο για την δημιουργία μια ψηφιακής αφήγησης. Επιπλέον, προτείνεται ως δραστηριότητα η παραγωγή μιας ψηφιακής αφήγησης με αφορμή μια καθημερινή διαδικασία. Στη μαθησιακή περιοχή των «Κοινωνικών Επιστημών», στην ενότητα «Ιστορία και Πολιτισμός» καθώς και στην ενότητα «Κοινωνία και Οικονομία» προτείνονται δραστηριότητες με της χρήση ψηφιακών μέσων και των Τ.Π.Ε. Στην πρώτη περίπτωση προτείνεται να φτιάξουν τα νήπια την

ιστορία της τάξης τους δημιουργώντας ένα αρχείο με φωτογραφίες, video, ηχογραφήσεις. Στη δεύτερη προτείνεται η δημιουργία ψηφιακού ενημερωτικού υλικού π.χ. ένα videoγια τον σεισμό. Τα περισσότερα στοιχεία όμως που συνδέονται με την ΨΑ στο ΠΣ 2014 εμφανίζονται στην μαθησιακή περιοχή των Τ.Π.Ε.. Στην ενότητα της παραπάνω μαθησιακής περιοχής «Γνωρίζω τις ΤΠΕ και δημιουργώ», αναδύονται οι στόχοι να γνωρίσουν τα παιδιά συσκευές δημιουργίας οπτικοακουστικού υλικού, όπως κάμερες και συσκευές ηχοληψίας, να εκφραστούν δημιουργικά με την χρήση αυτών και του λογισμικού σχεδίασης, να εξοικειωθούν να εκφράζονται με ψηφιακά μέσα, να δημιουργούν ένα δικό τους ηλεκτρονικό βιβλίο μέσω του λογισμικού παρουσίασης. Στην ενότητα «Επικοινωνώ και συνεργάζομαι με τις ΤΠΕ» αναδύεται ο στόχος να επικοινωνήσουν και να συνεργαστούν τα παιδιά μέσω ψηφιακών μέσων τον οποίο μπορούν να πετύχουν με τη δημιουργία μια ψηφιακής πρόσκλησης με video. Στην ενότητα «Διερευνώ, πειραματίζομαι, ανακαλύπτω και λύνω προβλήματα με τις Τ.Π.Ε» τα παιδιά χρησιμοποιώντας ψηφιακά εργαλεία καλούνται να διερευνήσουν και να λύσουν ένα θέμα που προκαλεί το ενδιαφέρον τους (Μπιρμπίλη, 2014).

Ενώ στο Πρόγραμμα σπουδών του Νηπιαγωγείου του 2014 γίνεται μεγάλη προσπάθεια και προτείνονται δραστηριότητες που εμπλέκουν τις Τ.Π.Ε. στην καθημερινότητα του νηπιαγωγείου, στο ΠΣΠΕ του 2022 γίνεται αντιληπτή η σημαντικότητα των ψηφιακών μέσων και εργαλείων και αξιοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό. Κατά το ΠΣΠΕ 2022, οι Τ.Π.Ε μπορούν να αποτελέσουν ισχυρά εργαλεία για μια μάθηση που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των νηπίων ενισχύοντας την ενταξιακή και διαφοροποιημένη λειτουργία του Προγράμματος Σπουδών. Με τις Τ.Π.Ε τα παιδιά αποκτούνμέσω της οπτικοποίησης την ικανότητα της επεξεργασίας δυσνόητων εννοιών. Επιπλέον, καθίστανται ικανά να ξεπεράσουν διάφορες επικοινωνιακές δυσκολίες, και να δημιουργήσουν με ποικίλα μέσα. Έτσι, με το ΠΣΠΕ 2022 τα νήπια καλούνται να εκφραστούν δημιουργικά με την χρήση της τεχνολογίας και να υλοποιήσουν ψηφιακές δημιουργίες. Στο Θεματικό Πεδίο «Παιδί και Επικοινωνία» υπάρχει η θεματική ενότητα που αναφέρεται στις ΤΠΕ και η οποία διαρθρώνεται σε τρεις Θεματικές Υποενότητες οι οποίες αλληλοεπιδρούν, αλληλοσυμπληρώνονται και προσεγγίζονται με οποιαδήποτε σειρά. Οι υποενότητες αυτές είναι Α) «Γνωριμία και Επικοινωνία με τις Τ.Π.Ε.», Β) «Ανακάλυψη, προγραμματισμός και ψηφιακό παιχνίδι» και Γ) «Επεξεργασία της πληροφορίας και ψηφιακή δημιουργία» (Πεντέρη, Χλαπανά, Μέλλιου, Φιλιππίδη, & Μαρινάτου, 2022)

Η Α υποενότητα έχει ως στόχο την γνωριμία των παιδιών με τα βασικά χαρακτηριστικά των Τ.Π.Ε., τα μέρη του υπολογιστή και την εξοικείωση των παιδιών με βασικά ψηφιακά εργαλεία επικοινωνίας και συνεργασίας.

Η Β υποενότητα έχει ως στόχους την παροχή πληροφοριών και την καθοδήγηση με λογισμικά κλειστού τύπου, την διερεύνηση, και τον πειραματισμό με λογισμικά ανοιχτού τύπου, την επίλυση προβλημάτων με λογισμικά ειδικών κατηγοριών, την εξοικείωση με τον προγραμματισμό με απλά προγραμματιζόμενα παιχνίδια και τέλος την σχεδίαση, κατασκευή και προγραμματισμό κατάλληλων για τα παιδιά ρομποτικών περιβαλλόντων.

Τέλος, στη Γ υποενότητα που στοχεύει να μπορούν τα παιδιά να αξιοποιήσουν ψηφιακά εργαλεία για τη διαχείριση και παρουσίαση της πληροφορίας, να επεξεργαστούν τις πληροφορίες και να εκφράζονται με δημιουργικό τρόπο αξιοποιώντας το ψηφιακό περιβάλλον.

5.1.3 Χρονικές έννοιες στο νηπιαγωγείο

Στο νηπιαγωγείο οργανώνονται δραστηριότητες και κατάλληλες βιωματικές εμπειρίες για τα παιδιά ώστε να τοποθετήσουν γεγονότα που αφορούν τον εαυτό τους στο οικογενειακό και σχολικό τους περιβάλλον καθώς και στην κοινότητα. Ακόμη για να ανακαλύψουν σχέσεις αιτίας αιτιατού που οφείλονται στη λογική σειρά ή σε μια αυθαίρετη τακτοποίηση (Ζακοπούλου, 1993). Η οργάνωση των δραστηριοτήτων αυτών καθώς και η αξιολόγηση της διδασκαλίας καθορίζεται από ένα νομικό και επιστημονικό κείμενο, το αναλυτικό πρόγραμμα που βρίσκεται σε ισχύ (Χρυσυφίδης, 1990). Υποστηρίζεται από τον Tyler ότι η βάση για να εκπονηθεί ένα αναλυτικό πρόγραμμα είναι ο μαθητής, η κοινωνία, οι επιστήμες της φιλοσοφίας, της παιδείας καθώς και της ψυχολογίας της μάθησης (Ρίζου, 2020).

5.1.4 Χρονικές έννοιες και ΝΠΣ

Όσον αφορά την έννοια του χρόνου το ΝΠΣ για το νηπιαγωγείο την προσεγγίζει στο 'Β θεματικό πεδίο στην υποκατηγορία κοινωνικές επιστήμες. Οι κοινωνικές επιστήμες αναφέρονται στον τρόπο που προσεγγίζουν τα παιδιά διάφορα κοινωνικά, πολιτισμικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Έτσι, διαμορφώνεται το πλαίσιο για να αναπτύξουν τα παιδιά ικανότητες που επιτρέπουν στα παιδιά να προσαρμόζονται στις κοινωνικές καταστάσεις και να

συμμετέχουν ενεργά σε αυτές. Βασική επιδίωξη είναι τα παιδιά να αντιληφθούν τον εαυτό τους ως ενεργοί και υπεύθυνοι πολίτες, να κατανοήσουν την ελληνική πολιτισμική τους κληρονομιά. Οι κοινωνικές επιστήμες αντλούν το περιεχόμενο τους από διάφορες επιστήμες που έχουν ως αντικείμενο μελέτης τον άνθρωπο και τη σχέση του με το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον όπως η ιστορία, οι οικονομικές και πολιτικές επιστήμες, η κοινωνιολογία και οι περιβαλλοντικές επιστήμες. Η υποεπότητα ιστορία και πολιτισμός στοχεύει στην κατανόηση της ανθρώπινης δράσης και στην εξοικείωση των παιδιών με το χρόνο και στην ανάπτυξη της ιστορικής τους αντίληψης.

Κατά τη διάρκεια όμως μια σχολικής χρονιάς ο χρόνος είναι μια έννοια που προσεγγίζεται καθημερινά και μέσα από ποικίλες δραστηριότητες. Αρχικά τα παιδιά αντιλαμβάνονται την έννοια του χρόνου μέσα από τις εναλλαγές που βιώνουν στο καθημερινό ωρολόγιο πρόγραμμα μεταξύ οργανωμένων δραστηριοτήτων, φαγητού και παιχνιδιού. Επίσης, κατανοούν ότι φοιτούν δυο χρόνια στο νηπιαγωγείο αφού υπάρχουν μικρότερα και μεγαλύτερα παιδιά. Ακόμη, το ημερολόγιο που χρησιμοποιείται καθημερινά καθώς και οι διάφορες θεματικές που εμπλέκουν τους μήνες και τι εποχές δίνουν στα παιδιά την ευκαιρία να κατανοήσουν τις χρονικές έννοιες και να τις κατακτήσουν.

6. Δημιουργικό Μέρος

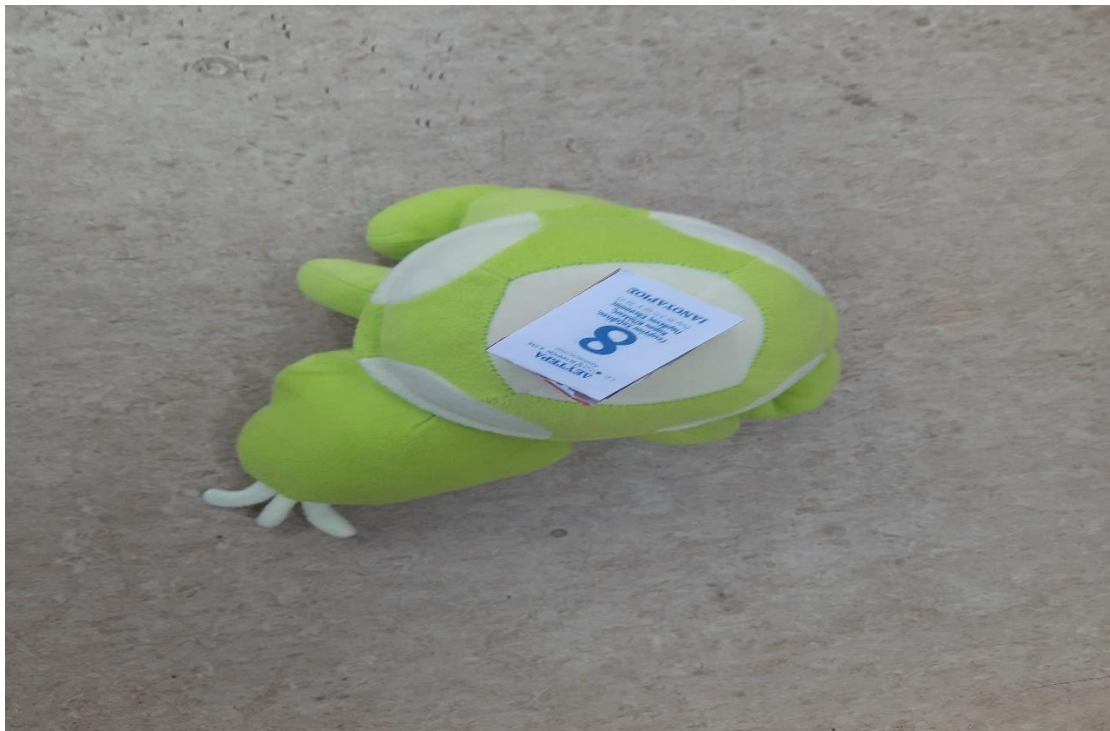
Στην παρούσα διπλωματική εργασία το δημιουργικό μέρος περιλαμβάνει την ψηφιοποίηση των βιβλίων της Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου «Ιστορίες με τους Δώδεκα Μήνες». Υπάρχει ένα βιβλίο για κάθε παιδί του παππού Χρόνου που είναι οι εποχές. Τα βιβλία αναφέρονται στα καμώματα των εγγονών του παππού Χρόνου που είναι οι δώδεκα μήνες. Οι τίτλοι των βιβλίων είναι « Τα παιδιά του φθινοπώρου», « Τα παιδιά του Χειμώνα», « Τα παιδιά της Άνοιξης» και « Τα παιδιά του Καλοκαιριού». Στη έναρξη κάθε βιβλίου η συγγραφέας μας αναφέρει την συνάντηση της με τον παππού Χρόνο και την υπόσχεση που του έδωσε να γράψει για τα εγγόνια του βιβλία για παιδιά. Η ψηφιοποίηση αυτής της συνάντησης με χρώματα και εικόνες στοχεύει να προσελκύσει το ενδιαφέρον των παιδιών. Στη συνέχεια στα βιβλία υπάρχει μια ιστορία για κάθε μήνα της αντίστοιχης εποχής. Ο κάθε μήνας στην ιστορία γεννιέται και μεγαλώνει. Μέρα με τη μέρα ξεδιπλώνονται γιορτές, ήθη, έθιμα που περιλαμβάνει, εργασίες που γίνονται από τους ανθρώπους εκείνη την χρονική περίοδο, καιρικές συνθήκες που επικρατούν ακόμη και παροιμίες που λέγονται για τον κάθε μήνα (π.χ. όταν ο Δεκέμβρης έγινε 25 ημερών γεννήθηκε ένα μωρό που έφερε την αγάπη). Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά συνδέουν τον μήνα και την εποχή με την πραγματική τους ζωή και γνωρίζουν τον κύκλο του χρόνου. Τα παραπάνω βιβλία δεν έχουν εικονογράφηση κι αυτό αποτέλεσε το έναυσμα για την ψηφιοποίηση τους ώστε να γίνουν πιο ελκυστικά για τα παιδιά. Οι ψηφιοποίηση των ιστοριών αυτών έδωσαν το έναυσμα στα παιδιά να ψηφιοποιήσουν την ιστορία του Γενάρη με ζωγραφιές τους. Κατά την χρήση των ψηφιοποιημένων αυτών ιστοριών στο νηπιαγωγείο προέκυψε η ψηφιοποίηση μιας ιστορίας των βιβλίων με παιδικές ζωγραφιές.

7. Ερευνητικό μέρος

7.1 Εφαρμογή στην τάξη

Κατά την εφαρμογή στην τάξη το ψηφιακό υλικό δεν χρησιμοποιήθηκε αυτόνομα αλλά πλαισιώθηκε από ποικίλες δραστηριότητες που προσεγγίζουν τον χρόνο μέσω της βιωματικής εμπειρίας των παιδιών και βασίζονται στην αισθητηριακή τους αντίληψη.

Αφόρμηση-ερέθισμα: Γυρνώντας από τις διακοπές των Χριστουγέννων η ευχή «Καλή χρονιά» συνοδεύεται από την παρουσία της Χρόνας Χελώνας που κουβαλάει έναν ολόκληρο χρόνο πάνω στην πλάτη της. Είναι μια κούκλα χελώνα που έχει κολλημένο στο καβούκι της ένα ημερολόγιο. Βγάζοντας τα χαρτάκια μέχρι να φτάσουμε στον αριθμό 8 για να συμπληρώσουμε το ημερολόγιο της τάξης, συζητάμε ότι κάθε μέρα η Χρόνα πετάει από πάνω της μια ημέρα και ο χρόνος περνάει.

Εικόνα 1 Η Χρόνα Χελώνα κουβαλάει τον χρόνο

Στη συνέχεια συμπληρώνουμε το ημερολόγιο της τάξης με τη νέα χρονολογία και τον νέο μήνα. Σύμφωνα με τις ρουτίνες της τάξης, νέος μήνας σημαίνει ανάγνωση της ιστορίας του μήνα από τα βιβλία της Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου.

Πορεία διδασκαλίας:

Στόχοι:

- Να απολαύσουν την ιστορία « Οι σκανταλιές του Γενάρη»
- Να οργανώσουν το ημερολόγιο του μήνα με τα πιο σημαντικά γεγονότα του μήνα που αναφέρονται στην ιστορία και να το συγκρίνουν με το ημερολόγιο που έχουν στην τάξη.
- Να διακρίνουν ένα αφηγηματικό κείμενο και να αναγνωρίζουν βασικά του στοιχεία όπως τόπο, χρόνο, ήρωες, πλοκή, επίλυση (ΠΣΠΕ, 2021: 29, 31)
- Να αναδιηγηθούν την ιστορία, τοποθετώντας σε χρονική σειρά γεγονότα χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες γλωσσικές εκφράσεις» (ΠΣΝ, 2014: 121)
- Να συνεργαστούν για να αποφασίσουν τι θα ζωγραφίσουν και πως θα εικονογραφήσουν την ιστορία με ζωγραφιές τους.
- Να βάλουν τις ζωγραφιές στη σωστή χρονική σειρά έτσι όπως εμφανίζονται τα γεγονότα στην ιστορία.
- Να φωτογραφίσουν τις ζωγραφιές.
- Να ψηφιοποιήσουν με την βοήθεια της νηπιαγωγού, την ιστορία χρησιμοποιώντας το ψηφιακό εργαλείο pixton εισάγοντας με τη σωστή σειρά τις ζωγραφιές τους, με ευδιάκριτη, αρχή, μέση και τέλος.
- Να αναδιηγηθούν την ιστορία χρησιμοποιώντας τις ζωγραφιές τους ώστε να αποφασίζουν τι θα γράψει η νηπιαγωγός σε κάθε εικόνα του κόμικ με το εργαλείο pixton.
- Να «χρησιμοποιούν εκφράσεις (π.χ. «έπειτα, ύστερα, και τότε, ξαφνικά, όμως, αλλά» κτλ) για να ενώσουν τα διαφορετικά σημεία μιας ιστορίας» (ΠΣΝ, 2014: 121)
- Να υπαγορεύουν αυτό που θέλουν στην νηπιαγωγό.

Η νηπιαγωγός διαβάζει στα παιδιά την ιστορία «Οι σκανταλιές του Γενάρη» από το βιβλίο της Λότη Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, χωρίς τη χρήση του ψηφιοποιημένου κόμικ. Η νηπιαγωγός με ερωτήσεις υποστηρίζει τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία και εκφράσουν. Σημειώνει ότι της λένε.

- ❖ Μπορούμε να βρούμε τους ήρωες της ιστορίας;
- ❖ Πώς τους φαντάζεστε ότι είναι; Τι φοράνε, πώς είναι τα χαρακτηριστικά τους;, πώς είναι το μέρος που μένουν;
- ❖ Τι λέει η ιστορία, ποιο σημείο σας άρεσε περισσότερο.
- ❖ Ποια μέρα γεννήθηκε ο Γενάρης, ποια μέρα βαφτίστηκε και ποια γύρισε στο σχολείο;
- ❖ Μπορούμε να τις εντοπίσουμε στο ημερολόγιο μας;
- ❖ Βλέποντας το ημερολόγιο της τάξης υπάρχει κάποιο σημαντικό γεγονός που δεν αναφέρει η ιστορία του Γενάρη; Θα μπορούσαμε να το συμπληρώσουμε στη δική μας ιστορία.

Τα παιδιά εκφράζουν τις ιδέες τους συζητούν για την ιστορία. Οι ήρωες τους ζουν σε μια παραμυθένια χώρα πάνω στα σύννεφα, η οποία αν και είναι χειμώνας έχει πράσινα δέντρα και λουλούδια, γιατί τα σύννεφα ρίχνουν το χιόνι κάτω στους ανθρώπους. Είναι ο Γενάρης που φοράει χειμωνιάτικα ρούχα και αξεσουάρ, ο Χειμώνας, ο παππούς χρόνος και η Παγωνιά. Τα παιδιά θεωρούν ότι τα χρώματα των ρούχων του παππού πρέπει να είναι καφέ γιατί είναι γέρος ενώ του Χειμώνα και της Παγωνιάς ότι είναι μπλε και γκρι γιατί τους θυμίζουν αυτή την εποχή, είναι κρύα χρώματα.

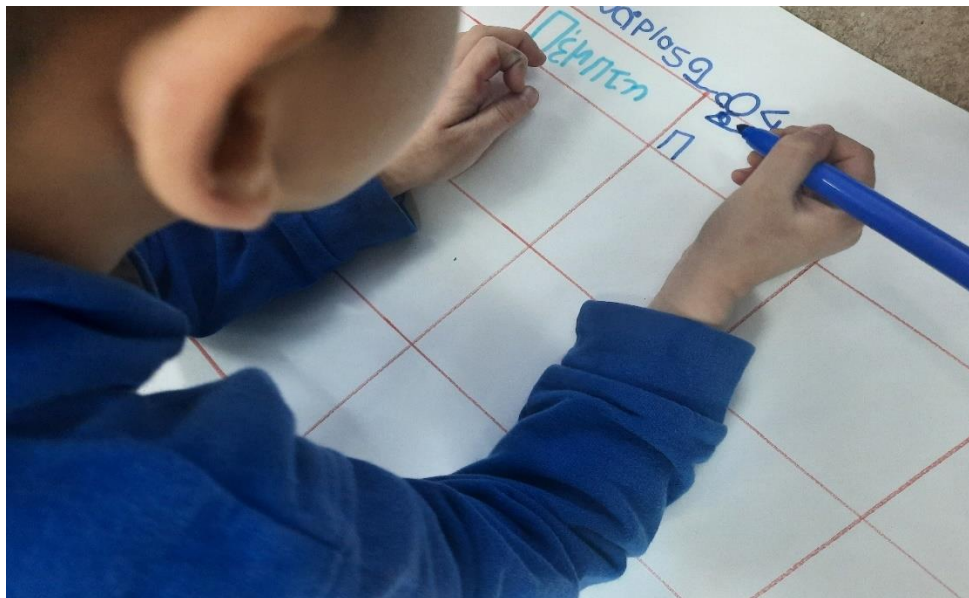
Στη συνέχεια βλέπουν το ημερολόγιο του Ιανουαρίου από το ιστολόγιο https://taniamanesi-kourou.blogspot.com/2023/12/2024_31.html με τα πιο σημαντικά γεγονότα του μήνα.

 Ιανουάριος 2024						
Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
 1	2	3	4	5	 6	 7
8	9	10	11	12	 13	 14
15	16	17	18	19	 20	 21
22	23	24	25	26	 27	 28
29	30	31				

<http://taniamanesi-kourou.blogspot.gr/>

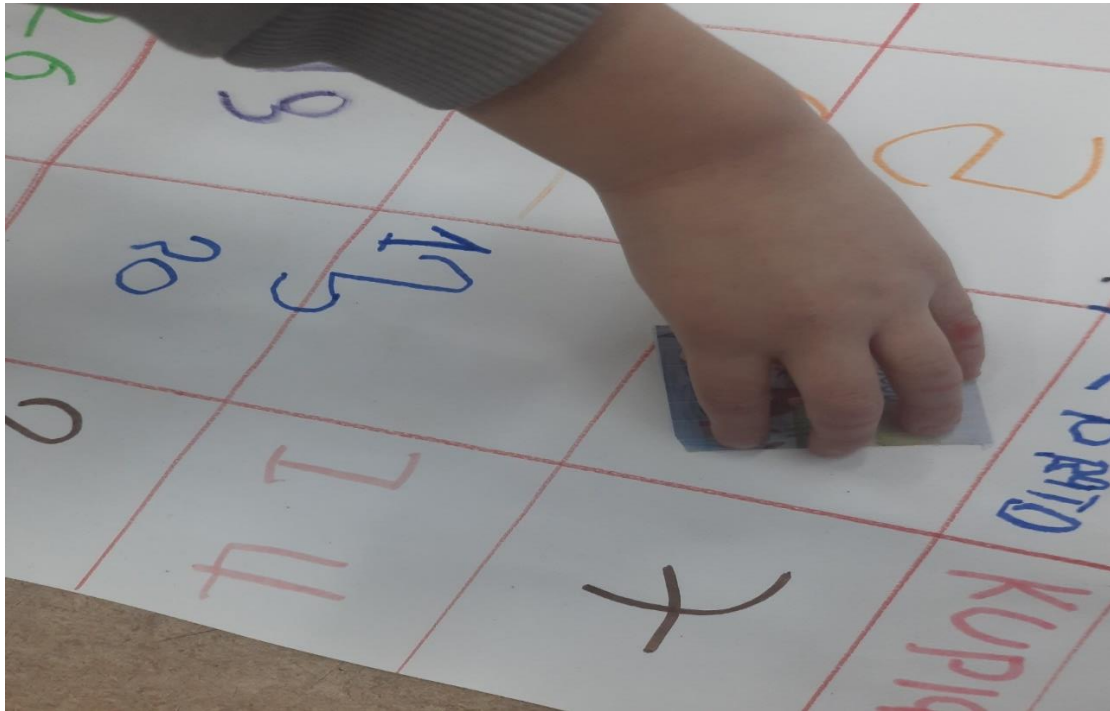
Εικόνα 2 Ημερολόγιο Ιανουαρίου

και φτιάχνουν τον δικό τους ημερολόγιο γράφοντας τις ημέρες και τους αριθμούς στη σειρά.

Εικόνα 3 Τα παιδιά φτιάχνουν το δικό τους ημερολόγιο

Στη συνέχεια αναδιηγούνται την ιστορία και κολλούν φωτογραφίες από τα πιο σημαντικά γεγονότα όπως η πρωτοχρονιά, τα Θεοφάνια κ.α., στο ημερολόγιο τους.

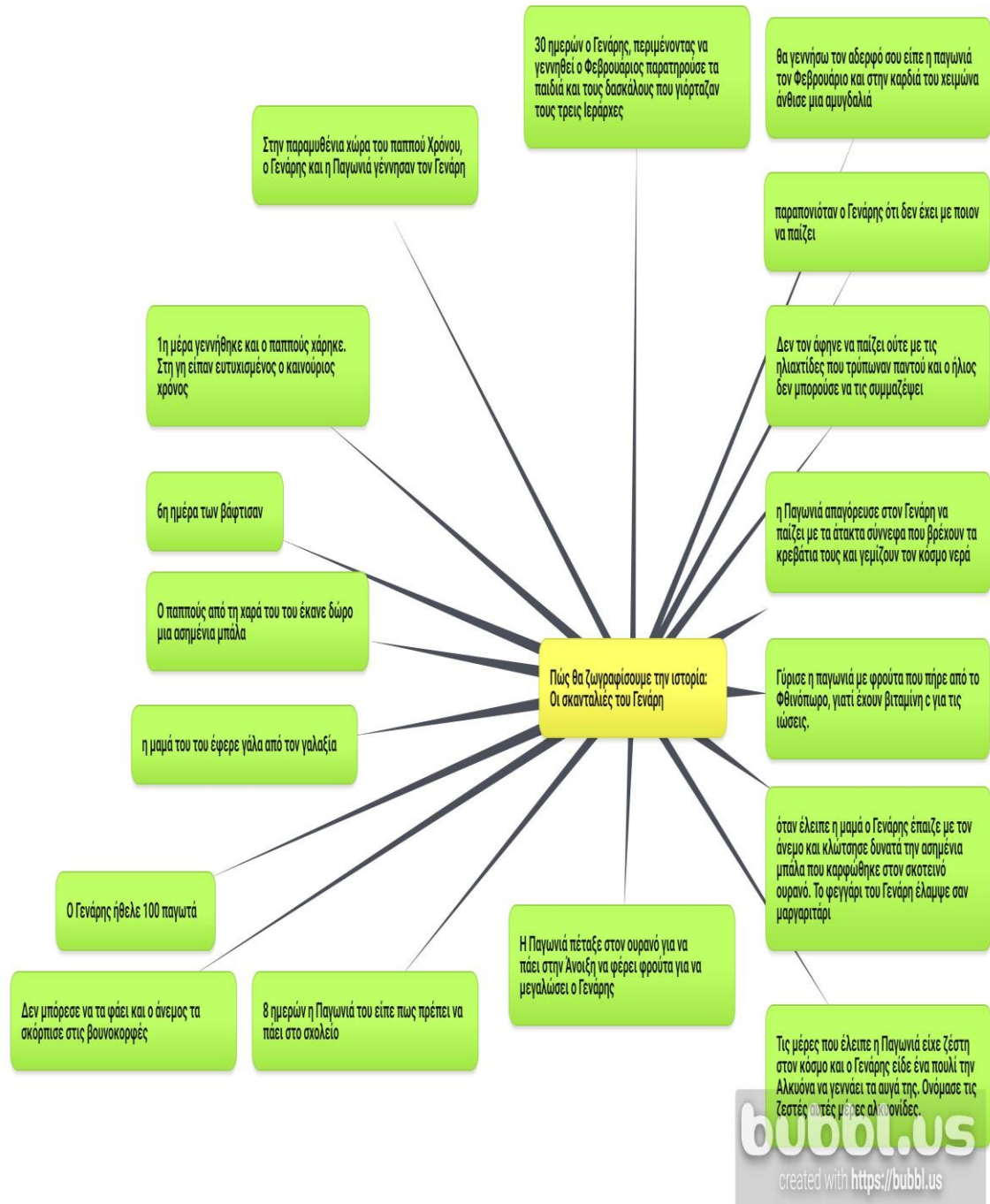

Εικόνα 4 Συμπληρώνουν το ημερολόγιο με τα γεγονότα που άκουσαν στην ιστορία

Το συγκρίνουν με αυτό του ιστολογίου. Παρατηρούν ότι στην ιστορία του Γενάρη δεν υπάρχει η γιορτή των Τριών Ιεραρχών.

Το γεγονός ότι τους διαβάστηκε η ιστορία χωρίς να την δουν ψηφιοποιημένη, όπως γίνεται από την αρχή της χρονιάς στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, δημιούργησε το ερώτημα στα παιδιά αν υπάρχει εικονογραφημένη αυτή η ιστορία όπως και οι προηγούμενες. Στην αρνητική απάντηση της νηπιαγωγού και στο ερώτημα «Τι μπορούμε να κάνουμε για αυτό;», ζητούν να την εικονογραφήσουν με δικές τους ζωγραφιές.

Με συζήτηση στην παρεούλα, αποφασίζουν τι θα ζωγραφίσουν και δημιουργούν με την βοήθεια της νηπιαγωγού ένα ιστόγραμμα με το bubble us το οποίο βοηθάει στον καταμερισμό εργασίας αλλά και στην οργάνωση των βημάτων που θα γίνουν για να εικονογραφήσουν την ιστορία. Με το ιστόγραμμα αναδιηγούνται την ιστορία και μοιράζονται τις αρμοδιότητες για να ψηφιοποιήσουν την ιστορία.

Τα παιδιά συμπληρώνουν στην ιστορία τα πυροτεχνήματα που είδαν την πρωτοχρονιά και τη γιορτή των τριών Ιεραρχών γιατί είναι η γιορτή των μαθητών και των δασκάλων κατά την οποία γνωρίζουν ότι στο σχολείο τους θα πραγματοποιηθούν ποικίλες δράσεις.

Αφού το κάθε παιδί ζωγραφίσει αυτό που ανέλαβε,

Εικόνα 5 Εικονογράφηση της ιστορίας

συγκεντρώνονται στην παρεούλα, βάζουν τις ζωγραφιές τους στη σειρά διηγούμενα την ιστορία και στη συνέχεια τις φωτογραφίζουν με το κινητό.

Εικόνα 6 Οι εικόνες της ιστορίας στη σειρά

Η νηπιαγωγός αποθηκεύει τις φωτογραφίες στον Η/Υ, ανοίγει το ψηφιακό εργαλείο pixton και περνά τις φωτογραφίες των παιδιών. Στη συνέχεια ανοίγει για σκηνικό την κάθε φωτογραφία και μαζί με τα παιδιά συναποφασίζουν την ιστορία που αφηγείται η κάθε εικόνα χρησιμοποιώντας τον εννοιολογικό χάρτη που είχαν συμπληρώσει όταν σκέφτονταν με λίγα λόγια την εργασία για να την εικονογραφήσουν.

Στο τέλος, μόλις ολοκληρωθεί η ψηφιοποίηση, η νηπιαγωγός διαβάζει στα παιδιά την ιστορία βλέποντας την δική τους εικονογράφηση από <https://share.pixton.com/rffbka> !

		
<p>Στην παραμυθένια χώρα του παππού Χρόνου γεννήθηκε ο Γενάρης. Φορούσε ζεστά ρούχα για το κρύο και μπότες για τα χιόνια.</p>	<p>Πατέρας του ήταν ο Χειμώνας, μητέρα του η Παγωνιά και παππούς του ο Χρόνος.</p>	<p>Ήταν τόσοση η χαρά του παππού Χρόνου, την ημέρα που γεννήθηκε ο Γενάρης, που ξανάνιωσε! Όλοι οι άνθρωποι στη γη εχούχαν Ευτυχισμένους ο Νέος Χρόνος.</p>
<p>Όταν ο Γενάρης έγινε 6 ημερών αποφάσισαν να τον βαφτίσουν. Εκείνη την ημέρα στη γη οι άνθρωποι γιόρταζαν τα Θεοφάνια.</p>		
	<p>Ο παππούς Χρόνος στη βάφτιση χάρισε στο εγγόνι του μια ασημένια μπάλα.</p>	<p>Η Παγωνιά για να φρονίσει να μεγαλώσει ο γιος της και να ψηλώσει πήγε στον Γαλάζιο να του φέρι γάλα.</p>
<p>Ο Γενάρης αφού ήπιε ένα μπουκαλί γάλα. Μετά άρχισε να ζητάει παγωτά.</p>	<p>Τον μάλλισε η Παγωνιά ότι είναι μικρός για παγωτά. Τότε ο Γενάρης άρχισε να χοροπηδάει και να τσιρίζει. Χιόνια άρχισαν να πέφτουν στη γη.</p>	<p>Για να μη γεμίσει ο κόσμος χιόνια η Παγωνιά του έδωσε 100 παγωτά. Τον προειδοποίησε όμως ότι θα του πονέσει η κοιλιά.</p>
		
<p>Είχε δικίο η μάνα του. Τελικά πόνεσε η κοιλιά του και έφαγε μόνο 8 παγωτά. Όμως για να κρύψει τα υπόλοιπα φαντάσε τον σκανταλιάρη άνεμο και τα σκόρπισε στις βουνοκορφές.</p>	<p>Κατάλαβε η Παγωνιά ότι κάποια σκανταλιά έκανε ο Γενάρης και του είπε πως ήρθε η ώρα να πάει στο σχολείο είχε γίνει 8 ημερών.</p>	<p>Επειδή στο σχολείο ο Γενάρης κολλούσε κίσιες, η Παγωνιά αποφάσισε να πάει στην κουνιάδα της την Άνοιξη να πάρει μερικά φρούτα. Φορέσε το μακρύ μπλε παλτό της και το γκρι καπέλο της και πέταξε στους αιθέρες, πάνω σε ένα σύννεφο.</p>
		
<p>Παναγιώτακ.</p>	<p>Κατάλαβε η Παγωνιά ότι κάποια σκανταλιά έκανε ο Γενάρης και του είπε πως ήρθε η ώρα να πάει στο σχολείο είχε γίνει 8 ημερών.</p>	<p>Μια μέρα εσχάστηκαν παίζοντας ποδόσφαιρο και βράδιασε. Έδωσε μια δυνατή κλωτσιά ο Γενάρης και η μπάλα καρφώθηκε στον σκοτεινό ουρανό. Τότε στη γη έλαμψε ένα Γενναίτικο φεγγάρι όμοιο με μαργαριτάρι.</p>
		
<p>Τις μέρες που έλειπε η Παγωνιά είχε ζεστή στη γη. Τότε ο Γενάρης είδε ένα πουλί που έφτιαχνε τη φωλιά του κοντά στη θάλασσα για να γεννήσει τα αυγά του. Ο Χειμώνας του είπε πως τα λέει Αλκυονίδες. Ο Γενάρης αποφάσισε να ονομάσει τις ζεστές μέρες που έλειπε η Παγωνιά αλκυονίδες μέρες.</p>	<p>Τις Αλκυονίδες λοιπόν μέρες που έλειπε η Παγωνιά και είχε καλό καιρό στη γη, ο Γενάρης έπαιζε ποδόσφαιρο με τον φίλο του τον ζωηρούλι άνεμο.</p>	<p>Όταν δε άκουσε ότι στην παρέα ήταν και τα ζωηρά σύννεφάκια που έβρεχαν το κρεβάτι τους και γέμιζαν τον κόσμο νερά του απαγόρευσε να βγανει από το σπίτι. Ο Γενάρης όμως ήταν ήδη 22 ημερών και παραπονέθηκε πως στο σπίτι δεν έχει παρέα, δεν έχει έναν αδερφο.</p>
		
<p>Την επόμενη μέρα γύρισε η Παγωνιά. Όμως επειδή τα φρούτα της Άνοιξης δεν ήταν έτοιμα έφερε πορτοκάλια και μαρινάρινα από το φθινόπωρο που έχουν βιταμίνη C και βοηθάνε στις κίσιες.</p>	<p>Η Παγωνιά κατάλαβε πως όταν έλειπε, ο Γενάρης έκανε πολλές σκανταλιές. Μόλις έμαθε ότι παίζει με τις ηλικιωμένες τον μάλλισε. Αυτές τροπώναν παντού κι ο ήλιος ο πατέρας τους δεν μπορούσε να τις συμμαζέψει.</p>	<p>Ο Γενάρης είχε πια μεγαλώσει, είχε γίνει 30 ημερών. Κοιτούσε τους ανθρώπους στη γη. Γράμματα... πολλά γράμματα... γιόρταζαν οι μαθητές και οι δασκάλοι. Αποφάσισε ότι θα είναι καλός μαθητής και που ζερετε ίσως μια μέρα γίνει και δασκάλος.</p>
		
<p>Καλομέλετα κι έρχεται το αδερφάκι" είπε η Παγωνιά. Από την πολλή χαρά στην καρδιά του Χειμώνα γεννήθηκε μια αμυγδαλιά.</p>	<p>Διασκευή και Ψηφιοποίηση της ιστορίας " Οι σκανταλιές του Γενάρη" από τους μαθητές του 2ου Νηπιαγωγείου Ανατολικού Θεσσαλονίκης. Η νηπιαγωγός Μητέρα Ελένη</p>	

Εικόνα 7 Η ψηφιοποιημένη ιστορία των παιδιών

7.2 Παρατηρήσεις από την υλοποίηση της δράσης:

Κατά την ανάγνωση της ψηφιοποιημένης ιστορίας στα παιδιά παρατηρήθηκε ότι προκλήθηκε το ενδιαφέρον τους γιατί δημιουργήθηκε ένα πιο ελκυστικό μαθησιακό περιβάλλον σε σχέση με τη ανάγνωση του απλού κειμένου. Η εικόνα που είναι οικεία στα παιδιά εντυπώνεται καλύτερα στο μυαλό τους. Από τις ρουμπρίκες που μοιράστηκαν στα παιδιά διαπιστώσαμε ότι γνώρισαν τα ήθη, τα έθιμα, τις εργασίες των ανθρώπων, τις παροιμίες και τις καιρικές συνθήκες του μήνα μέσω των αισθήσεων. Έτσι, συνέδεσαν τον χρόνο με την καθημερινή τους ζωή

Από την παρατήρηση μας κατά την ψηφιοποίηση της ιστορίας από τα ίδια τα παιδιά, διαπιστώθηκε ότι προκλήθηκε σημαντικά το ενδιαφέρον τους αλλά και ο ενθουσιασμός τους. Μετέφεραν γνώσεις και εμπειρίες από την σχολική τάξη στους γονείς γεγονός που βελτίωσε την αφηγηματική τους ικανότητα αλλά και οδήγησε τους γονείς να εμπλακούν και να τυπώσουν την ψηφιοποιημένη ιστορία με σκοπό τον διαμοιρασμό στα παιδιά. Τα παιδιά συμμετείχαν ενεργά, επικοινωνήσαν, συνεργάστηκαν εκφράστηκαν δημιουργικά. Όλες οι δραστηριότητες που προέκυψαν στη σχολική τάξη ήταν χρήσιμες για την πραγματική ζωή και είχαν νόημα για τα παιδιά. Αναμένεται να συνεχιστεί η δράση αυτή και με τους υπόλοιπους μήνες μέχρι το τέλος της χρονιάς και το εκπαιδευτικό εργαλείο προσέγγισης του χρόνου που προέκυψε είναι βιώσιμο γιατί θα αξιοποιηθεί τα επόμενα χρόνια από την νηπιαγωγό.

Συμπεράσματα

Με την παρούσα διπλωματική εργασία αντιλαμβάνεται κανείς ότι η ψηφιακή αφήγηση είτε αν χρησιμοποιηθεί σαν ξεχωριστό αντικείμενο είτε σε συνδυασμό με άλλα μαθησιακά αντικείμενα αποτελεί σημαντικό εκπαιδευτικό εργαλείο για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης δημιουργώντας ελκυστικότερα περιβάλλοντα μάθησης για τα παιδιά και συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα. Όσον αφορά τα παιδιά προσχολικής ηλικίας από την μελέτη των ΠΣΝ (2014) και του ΠΣΠΕ (2022) προκύπτει ότι η ψηφιακή αφήγηση είναι ένα ισχυρό εργαλείο που ανήκει στον τομέα των ΤΠΕ το οποίο δίνει στα παιδιά την δυνατότητα να οπτικοποιήσουν και να επεξεργαστούν δυσνόητες έννοιες όπως η έννοια του χρόνου που πραγματευόμαστε στην παρούσα διπλωματική εργασία.

Ο χρόνος αποτελεί τον ρυθμιστή της ζωής του ανθρώπου και του κόσμου γενικότερα, ιδίως αν αναλογιστεί κανείς ότι οι μέρες, οι μήνες, οι εποχές, τα έτη και κάθε κίνηση στη γη και στον ουρανό οργανώνεται χάρη σε αυτόν. Στην παρούσα εργασία έχοντας διατρέξει μια βιβλιογραφική έρευνα για την κατανόηση της αφηρημένης έννοιας του χρόνου από τα παιδιά έγινε αντιληπτό ότι δεν είναι εύκολη διαδικασία γιατί εξαρτάται από την απόκτηση πολλών ικανοτήτων που σχετίζονται με τον χρόνο, όπως η κατανόηση και η ικανότητα να μιλούν για τον χρόνο, η ικανότητα διάκρισης του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος και η συλλογιστική σχετικά με την αλληλουχία των γεγονότων. Τα παιδιά αρχικά ενεργούν αντανακλαστικά και ύστερα αντιλαμβάνονται τα αντικείμενα, τις ενέργειες και τις σχέσεις μέσω των αισθήσεων. Κατανοούν τις αλλαγές γύρω τους και αντιλαμβάνονται την σχέση αίτιου και αποτελέσματος. Στη συνέχεια αφού κατακτήσουν την ικανότητα της αναπαράστασης μπορούν να ξεφύγουν από τη βιωμένη κατάσταση και να αναπαράγουν κάθε αλλαγή. Η κατάκτηση της γλώσσας και η μνήμη που αναπτύσσεται τους δίνει τη δυνατότητα να αναπλάσουν ότι πέρασε και να προβλέψουν ότι θα έρθει. Μπορούν πια να μιλήσουν για παρελθόν, παρόν, μέλλον.

Βασιζόμενοι σε αυτή την βιβλιογραφική έρευνα για την κατανόηση της έννοιας του χρόνου από τα παιδιά έγινε μια προσπάθεια, μέσα από την ψηφιοποίηση των ιστοριών των βιβλίων της Λότι Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου, να οπτικοποιήσουν τα παιδιά τα ήθη, τα έθιμα, τις εργασίες των ανθρώπων, τις καιρικές συνθήκες ακόμη και τις παροιμίες που φέρει ένας μήνας ώστε να επεξεργαστούν την έννοια του χρόνου με βιωματικό τρόπο και συνδέοντας την με την καθημερινότητα τους και την πραγματική τους ζωή.

Η εργασία ολοκληρώνεται με την εφαρμογή του δημιουργικού μέρους στην τάξη. Τα παιδιά μέσα από τις ψηφιοποιημένες ιστορίες γνωρίζουν τον μήνα που προσωποποιείται, γεννιέται και μεγαλώνει. Έρχονται σε επαφή με όσα φέρνει ο μήνας και τα επεξεργάζονται με βιωματικό τρόπο, μοιράζονται κοινές εμπειρίες και συνδέουν την μάθηση με την καθημερινή τους ζωή που είναι και το ζητούμενο στην μαθησιακή διαδικασία που αφορά το νηπιαγωγείο.

Η ανάγνωση της ψηφιοποιημένης ιστορίας στα παιδιά προκάλεσε το ενδιαφέρον τους γιατί δημιουργήθηκε ένα πιο ελκυστικό μαθησιακό περιβάλλον σε σχέση με τη ανάγνωση του απλού κειμένου. Από τις ρουμπρίκες που μοιράστηκαν στα παιδιά διαπιστώσαμε ότι γνώρισαν τα ήθη, τα έθιμα, τις εργασίες των ανθρώπων, τις παροιμίες και τις καιρικές συνθήκες του μήνα μέσω των αισθήσεων. Έτσι, συνέδεσαν τον χρόνο με την καθημερινή τους ζωή

Κατά την ψηφιοποίηση της ιστορίας από τα ίδια τα παιδιά, προκλήθηκε σημαντικά το ενδιαφέρον τους αλλά και ο ενθουσιασμός τους. Μετέφεραν γνώσεις και εμπειρίες από την σχολική τάξη στους γονείς γεγονός που βελτίωσε την αφηγηματική τους ικανότητα αλλά και οδήγησε τους γονείς να εμπλακούν και να τυπώσουν την ψηφιοποιημένη ιστορία με σκοπό τον διαμοιρασμό στα παιδιά. Τα παιδιά συμμετείχαν ενεργά, επικοινωνήσαν, συνεργάστηκαν εκφράστηκαν δημιουργικά. Όλες οι δραστηριότητες που προέκυψαν στη σχολική τάξη ήταν χρήσιμες για την πραγματική ζωή και είχαν νόημα για τα παιδιά. Αναμένεται να συνεχιστεί η δράση αυτή και με τους υπόλοιπους μήνες μέχρι το τέλος της χρονιάς και το εκπαιδευτικό εργαλείο προσέγγισης του χρόνου που προέκυψε είναι βιώσιμο γιατί θα αξιοποιηθεί τα επόμενα χρόνια από την νηπιαγωγό.

Ολοκληρώνοντας η επιλογή της προσέγγισης του χρόνου μέσα από εμπειρικές και βιωμένες καταστάσεις αποδείχτηκε αποτελεσματική και παρατηρήθηκε σημαντική βελτίωση της αντίληψης του χρόνου από το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών τόσο μετά την ανάγνωση όσο και την παραγωγή των ψηφιοποιημένων ιστοριών. Τα παιδιά κατανόησαν τον χρόνο μέσω της αισθητηριακής αντίληψης και τον συνέδεσαν με την πραγματική ζωή.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ξενόγλωσσες

Alexander, B. (2017). *The new digital storytelling: Creating narrative with new media--revised and updated edition*. USA: Bloomsbury Publishing. Ανάκτηση Νοέμβριος 05, 2023, από

https://books.google.gr/books?hl=en&lr=&id=zknEEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=alexander+2011+digital+storytelling&ots=nhfGHUiJwM&sig=sTLaWdU1I7jQWVtbIUv7Oq9ufmE&redir_esc=y#v=onepage&q=alexander%202011%20digital%20storytelling&f=false

Behmer, S. (2005). Literature Review Digital storytelling: Examining the process with middle school students. document (psu.edu). Ανάκτηση Νοεμβρίου 11, 2023, από <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=89ea7641c70e57ed6bd3b9b7bae21d9606a0c79f>

Bruner, J. (1990). *Acts of meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bruner, J. (2004). Life as a narrative. *Social research: An international quarterly*, 71, σσ. 691-710. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 17, 2023, από <https://muse.jhu.edu/pub/1/article/527352/summary>

Busby Grant, J., and Suddendorf, T. (2009). Preschoolers begin to differentiate the times of events from throughout the lifespan. *Eur. J. Dev. Psychol.* 6, 746–762. doi: 10.1080/17405620802102947 Ανακτήθηκε 22 Νοεμβρίου 2023 από <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17405620802102947>

Carni, E., and French, L. A. (1984). The acquisition of before and after reconsidered: what develops? *J. Exp. Child Psychol.* 37, 394–403. doi: 10.1016/0022-0965(84)90011-0 Ανακτήθηκε 25 Νοεμβρίου 2023 από <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0022096584900110>

Conkbayir, M., & Pascal, C. (2019). *Εισαγωγή στις Κλασικές και Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις στην Προσχολική Αγωγή*. (Κ. Ευθύμιος, Επιμ., & Γ. Αρτεμης, Μεταφρ.) Αθήνα: GUTENBERG.

Espinosa, O. (2011, Septembre). Construire le temps. *L' ECOLE AUJOURD' HUI MATERNELLE*(21), σσ. 18-19.

EUDS, C. F. (χ.χ.). Ανάκτηση Δεκεμβρίου 6, 2023, από <https://digitalstorytelling.coe.uh.edu/page.cfm?id=27&cid=27>

Frazel, M. (2010). *Digital storytelling guide for educators*. Washington, USA: DC: International Society for Technology in Education.

Friedman, W. J. (2000). The development of children's knowledge of the times of future events. *ChildDev.* 71, 913–932. doi: 10.1111/1467-8624.00199 Ανακτήθηκε 21 Νοεμβρίου 2023 από <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-8624.00199>

Friedman, W. J. (2003). The development of a differentiated sense of the past and the future. *Adv. Child Dev. Behav.* 31, 229–269. doi: 10.1016/S0065-2407(03)31006-7 Ανακτήθηκε 21 Νοεμβρίου 2023 από https://books.google.gr/books?hl=en&lr=&id=ql7OH-hpXIQC&oi=fnd&pg=PA229&ots=Bu7-wDCgZf&sig=z5QYH3jd_rl-V8hc_IwV09zGW8s&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Friedman, W. J. (2005). Developmental and cognitive perspectives on humans' sense of the times of past and future events. *Learn. Motiv.* 36, 145–158. doi: 10.1016/j.lmot.2005.02.005 Ανακτήθηκε 22 Νοεμβρίου από <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0023969005000238>

Harner, L. (2008). Immediacy and certainty: factors in understanding future reference. *Journal of child Laguage*(1). Ανάκτηση Νοεμβρίου 15, 2023, από <https://doi.org/10.1017/S0305000900003652>

Hudson, J. A., and Mayhew, E. M. Y. (2011). Children's temporal judgments for autobiographical past and future events. *Cogn. Dev.* 26, 331–342. doi: 10.1016/j.cogdev.2011.09.005 Ανακτήθηκε 28 Νοεμβρίου από <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0885201411000566>

Hung, C., Huang, G., & Huang, I. (2012). A project-based digital storytelling approach for improving students' learning motivation, problem-solving competence and learning achievement. *Journal of Educational Technology & Society*(15), σσ. 368-379. Ανάκτηση Νοεμβρίου 20, 2023, από <https://www.jstor.org/stable/jeductechsoci.15.4.368>

Lambert, J. (2012). *Digital storytelling: Capturing lives, creating community*. New York. New York: Routledge. Ανάκτηση Οκτωβρίου 24, 2023, από <https://doi.org/10.4324/9780203102329>

Lathem , S. (2005). Learning communities and digital storytelling. *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (σσ. 2286-2291). Waynesville,: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Ανάκτηση Οκτωβρίου 13, 2023, από <https://www.learntechlib.org/p/19417/>

Lisenbee, Peggy , S., Ford, & Carol, M. (2018). Engaging Students in Traditional and Digital Storytelling to Make Connections between Pedagogy and Children's Experiences. *Early Childhood Education Journal*, 46(1), σσ. 129-139. Ανάκτηση Ιανουάριος 8, 2024, από <https://eric.ed.gov/?id=EJ1165991>

Lundby, K. (2008). *Digital storytelling, mediatised stories: Self-representationw in new media*. Peter Lang. Ανάκτηση από https://books.google.gr/books?hl=en&lr=&id=Sl_WM0tVV84C&oi=fnd&pg=PA1&dq=Lundby+2008&ots=MkCvYQzoAd&sig=KfloGbIHunvk1b9yIimgVEd1OZk&redir_esc=y#v=onepage&q=Lundby%202008&f=false

Maureen, I., Van der Meij, H., & De Jong , T. (2020, March). Enhancing Storytelling Activities to Support Early (Digital) Literacy Development in Early Childhood Education. *International Journal of Early Childhood*, 52, σσ. 55-76. Ανάκτηση Οκτωβρίου 20, 2023, από <https://link.springer.com/article/10.1007/s13158-020-00263-7>

Nelson, K. (1991). “The matter of time: Interdependencies between language and thought in development,” in *Perspectives on Language and Thought: Interrelations in Development*, eds S. A. Gelman and J. P. Byrnes (Cambridge: Cambridge University Press). Ανακτήθηκε Δεκεμβρίου 29, 2023 από <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.02451/full#B64>

Peck, J. (1989). Using storytelling to promote language an literacy development. *The reading teacher*, 43(2). Ανάκτηση Δεκεμβρίου 22, 2023, από <https://www.jstor.org/stable/20200308>

Robin, B. (2006). The Educational Uses of Digital Storytelling. *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (σσ. 709-716). Waynesville: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Ανάκτηση Οκτωβρίου 13, 2023, από <https://www.learntechlib.org/primary/p/22129/>

Robin, B. (2008). Digital Storytelling: A powerful technology tool for the 21st century classroom. *Theory into practice*, 47(3), σσ. 220-228. Ανάκτηση Νοέμβριος 18, 2023, από <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00405840802153916>

Robin, B. (2011). The educational uses of digital storytelling. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 9, 2023, από https://www.researchgate.net/publication/228342171_The_educational_uses_of_digital_story_telling

Robin, B. (2016). The Power of Digital Storytelling to Support Teaching and Learning. *Dialnet*(30), σσ. 17-29. Ανάκτηση Δεκέμβριος 17, 2023, από <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5772440>

Smeda, N., Dakich, E., & Sharda, N. (2014). The effectiveness of digital storytelling in the classrooms: a comprehensive study. *Smart Learning Environments*, 1(6). Ανάκτηση Δεκεμβρίου 22, 2023 από [doi:https://doi.org/10.1186/s40561-014-0006-3](https://doi.org/10.1186/s40561-014-0006-3)

Snelson, C., & Sheffield, A. (2009). Digital storytelling in a Web 2.0 world. *In Proceedings of TCC 2009* , σσ. 159-167. Ανάκτηση Νοεμβρίου 12, 2023, από <https://www.learntechlib.org/p/43792/>.

Sorlin, P. (2004). *Κοινωνιολογία του Κινηματογράφου*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Tsou, W., Wang, W., & Tzeng, Y. (2006). Applying a multimedia storytelling website in foreign language learning. *Computers & Education*, 47(1), σσ. 17-28. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 12, 2023, από <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0360131504001265>

Wood, S. (1995, April). Developing an understanding of time-sequencing issues. *Teaching history*(79), σσ. 11-14. Ανάκτηση Νοεμβρίου 12, 2023, από <https://www.jstor.org/stable/43260005>

Ελληνόγλωσσες

Αθανασάκης, Δ. (2006). Συμβολή της Φιλοσοφίας στη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Η Φιλοσοφία του Η. Bergson και η έννοι του Χρόνου. Εφαρμογές στη διδασκαλία της Φυσικής. *Διδακτορική διατριβή*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 6, 2023, από <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/20156>

Αθανασίου, Α. (2020). Δεξιότητες του 21ου αιώνα. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 9, 2023, από <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/21181>

Βοσνιάδου, Σ. (2006). *Παιδιά, σχολεία και υπολογιστές. Προοπτικές, προβλήματα και προτάσεις για την αποτελεσματική χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση*. ΑΘΗΝΑ: GUTENBERG.

Γκουτσιουκώστα, Ζ. (2020). Η Ψηφιακή Αφήγηση (Digital Storytelling) ως διδακτικό εργαλείο στο μάθημα της Λογοτεχνίας. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Παιδαγωγική, Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 18, 2023, από <http://hdl.handle.net/10442/hedi/48311>

Γώγου, Α. (2019). Η κατανόηση του ιστορικού χρόνου σε περιβάλλον μεικτής πραγματικότητας: Έρευνα- Δράση με θέμα την αρχαιότητα. *Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία*. Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Ανάκτηση Δεκέμβριος 29, 2023, από <https://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/1444>

Δούμα, Χ. (2019). Η έννοια και οι χρήσεις του ημερολογίου στην ιστορική εξέλιξη και μια εφαρμογή στο νηπιαγωγείο. *Πτυχιακή Εργασία*. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανάκτηση Νοεμβρίου 12, 2023, από <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/18926>

Δρακοπούλου, Σ. (2011). Ο χρόνος και τα ευρήματα: μια συζήτηση για την έννοια και την εμπειρία του χρόνου στην αρχαιολογία και την αρχαιολογική ανασκαφή. *Μεταπτυχιακή Διατριβή*. Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανάκτηση Ιανουαρίου 5, 2024, από <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/16054>

Ζακοπούλου, Α. (1993, Μαΐος-Ιούνιος-Ιούλιος). Η απόκτηση της έννοιας του χρόνου και η διδακτική της. *Ανοικτό Σχολείο*(43), σσ. 18-30.

Καπραβέλου, Α. (2011). Εφαρμογή μαθησιακών θεωριών στη σχολική τάξη με τις Νέες Τεχνολογίες. *2ο Πανελλήνιο Συνέδριο: «Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»*. Αθήνα. Ανάκτηση Νοεμβρίου 21, 2023, από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/4862>

Καρυδόπουλος, Ε. (2018). Η έννοια του χρόνου στον Πλάτωνα και στον Αριστοτέλη. *Διπλωματική εργασία*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανάκτηση Νοεμβρίου 8, 2023, από <https://ikee.lib.auth.gr/record/298973>

Καστάνη, Α. (2021). Η διαμόρφωση των χώρων στα σύγχρονα νηπιαγωγεία. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 6, 2023, από <https://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/2226>

Κοτρωνίδου, Ι., & Τόζιου, Τ. (2011). *Η ψηφιακή αφήγηση στο σχολείο. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην καλλιέργεια του Πολυγραμματισμού και της επικοινωνιακής δεξιότητας των μαθητών σύμφωνα με τη φιλοσοφία του νέου ψηφιακού σχολείου*. Θεσσαλονίκη: ΖΗΤΗ.

Κουκουβέλα, Ν. (2017). Αντιλήψεις και πρακτικές των εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες των μαθητών/ μαθητριών στην κατανόηση του ιστορικού χρόνου. *Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία*. Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Ανάκτηση Ιανουάριος 9, 2024, από <https://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/850>

Μαράκη, Β. (2020). Ψηφιακή Αφήγηση και μαθηματικά. Η περίπτωση της διάιρεσης ως το αντίστροφο του πολλαπλασιασμού μέσω νοερών υπολογισμών στην ΄Γ Δημοτικού. *Διπλωματική εργασία, Σχολή ανθρωπιστικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, Δημιουργική Γραφή, ΕΑΠ*. Πάτρα. Ανάκτηση 12 19, 2023, από <https://apothesis.eap.gr/archive/item/73253>

Μαρκαντωνάτος, Γ. (2013). *Λογοτεχνικοί και φιλολογικοί όροι-Βασική ορολογία και λέξεις-κλειδιά για την κατανόηση των κειμένων*. Αθήνα: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.

Μελιάδου, Ε., Νάκου, Α., Γκούσκος, Δ., & Μεϊμάρης, Μ. (2011). Ψηφιακή Αφήγηση, Μάθηση και Εκπαίδευση. Εναλλακτικές μορφές εκπαίδευσης.

Μουλά, Ε., & Θεοφανοπούλου, Β. (2021, Νοέμβριος). Η Επαυξημένη Πραγματικότητα στην εκπαίδευση ως μέσο κατάκτησης γνώσης και καλλιέργειας θετικού μαθησιακού κλίματος. *I-teacher*(31), σσ. 8-23. Ανάκτηση Δεκέμβριος 23 , 2023, από http://i-teacher.net/files/31o_teyxos_i_teacher_11_2021.pdf

Μουλά, Ε., & Κατσώνη, Α. (2022, Ιούνιος). Σύγκριση αποτελεσματικότητας παραδοσιακής και ψηφιακής αφήγησης στον αναδυόμενο γραμματισμό των νηπίων. *i-teacher*(33), σσ. 22-37. Ανάκτηση Ιανουάριος 8, 2024, από http://i-teacher.net/files/33o_teyxos_i_teacher_06_2022.pdf

Μπάρλα, Γ. (2016). Η διδασκαλία της έννοιας του ιστορικού χρόνου στο Δημοτικό σχολείο. *Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Βόλου. Ανάκτηση Νοεμβρίου 12, 2023, από <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/45744/15611.pdf?sequence=1>

Μπιρμπίλη, Μ. (Επιμ.). (2014). *Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου. ΥΠΕΠΘ.*. Αθήνα: ΙΕΠ.
Ανάκτηση Οκτώβριος 17, 2023, από
http://repository.edulll.gr/edulll/bitstream/10795/1947/3/1947_1%ce%bf%20%ce%bc%ce%ad%cf%81%ce%bf%cf%82%20%ce%a0%ce%a0%ce%a3%20%ce%bd%ce%b7%cf%80%ce%b9%ce%b1%ce%b3%cf%89%ce%b3%ce%b5%ce%af%ce%bf%cf%85.pdf

Μπρατιτσης, Θ. (2015, Νοέμβριος). Ψηφιακή αφήγηση, δημιουργική γραφή και γραμματισμός του 21ου αιώνα. *Δελτίο εκπαιδευτικού προβληματισμού και επικοινωνίας σχολής Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου*(55), σσ. 15-19. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 28, 2023, από
<https://impschool.gr/deltio-site/?p=90>

Ξεστέρνου, Μ. (2013). Η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση. Διεθνείς και ελληνικές πρακτικές. *Παιδαγωγικός λόγος Ι*. Ανάκτηση Οκτωβρίου 19, 2023
https://www.researchgate.net/publication/369374345_E_psephiake_apheg

Πεντέρη, Ε., Χλαπανά, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλιππίδη, Α., & Μαρινάτου, Θ. (2022). *Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση-Διευρυμένη Εκδοχή*. Αθήνα: 2η Εκδοση, ΙΕΠ.

Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, Λ. (1998). *Ιστορίες με τους Δώδεκα μήνες Τα παιδιά του Χειμώνα*. Αθήνα: Πατάκης.

Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, Λ. (1998). *Ιστορίες με τους Δώδεκα μήνες. Τα παιδιά του Φθινοπώρου*. Αθήνα: Πατάκης.

Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, Λ. (1998). *Ιστορίες με τους Δώδεκα Μήνες. Τα παιδιά της Άνοιξης*. Αθήνα: Πατάκης.

Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, Λ. (1998). *Ιστορίες με τους Δώδεκα μήνες. Τα παιδιά του Καλοκαιριού*. Αθήνα: Πατάκης.

Ρίζου, Ε. (2020). Διδακτικές Προσεγγίσεις της έννοιας του χρόνου στο νηπιαγωγείο. Βιωματική μάθηση με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. *Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία*. Αιγάλεω: Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Ανάκτηση Δεκέμβριος 29, 2023, από
<https://edutech-thesis.uniwa.gr/wp-content/uploads/sites/207/2020/04/%CE%94%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CE%AF%CF%83%>

[CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-
%CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE](#)

Σαουλίδου. (2020). Ελληνικό παραδοσιακό παραμύθι και κοινωνικές αξίες. Ανάκτηση Οκτωβρίου 15, 2023, από <https://repo.lib.duth.gr/jspui/handle/123456789/10974>

Τζένου, Α. (2023). Η αξιοποίηση της Δημιουργικής Γραφής και της Ψηφιακής Αφήγησης, για την ανάπτυξη της γλώσσας και του ψηφιακού γραμματισμού στο νηπιαγωγείο: Προτεινόμενες δραστηριότητες. Διπλωματική εργασία. *Διπλωματική εργασία, Σχολή ανθρωπιστικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, Δημιουργική Γραφή, ΕΑΠ*. Πάτρα. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 15, 2023, από <https://apothesis.eap.gr/archive/item/184782>

Τσοχανταρίδου, Μ. (2023, Φεβρουάριος 19). Ψηφιακή Αφήγηση και Μαθηματικές Έννοιες στο Νηπιαγωγείο: Διδάσκοντας τα Γεωμετρικά Σχήματα. Διπλωματική εργασία. Πάτρα. Ανάκτηση Δεκεμβρίου 9, 2023, από <https://apothesis.eap.gr/archive/item/176260>

Χρυσαφίδης, Κ. (1990). *Σύγχρονοι διδακτικοί προβληματισμοί*. Αθήνα: Σμυρنيωτάκης.

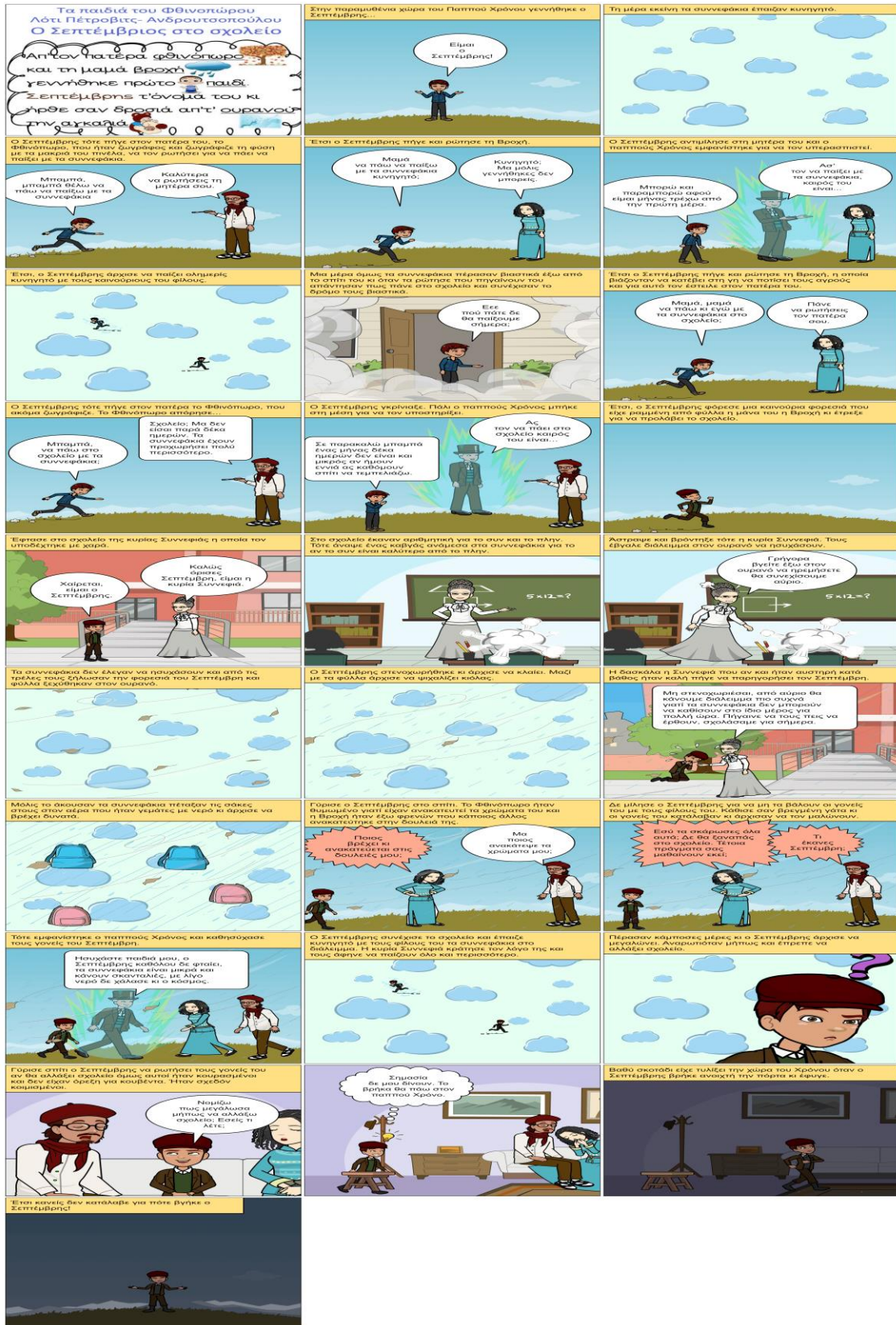
Παράρτημα Α: «Ψηφιοποιημένες ιστορίες της Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου με το ψηφιακό εργαλείο pixton»

«Η συνάντηση με τον Χρόνο» <https://share.pixton.com/rfft0oi>

Εικόνα 8 Ψηφιοποιημένη η συνάντηση με τον Χρόνο

«Ο Σεπτέμβριος στο σχολείο», <https://share.pixton.com/rffhk0d>

Εικόνα 9 Ψηφιοποιημένη η ιστορία του Σεπτέμβρη

« Τα δώρα του Δεκεμβρη», <https://share.pixton.com/re5cdda>

<p>Τα παιδιά του Χειμώνα Λότι Πέτροβιτς- Ανδρουτσουόλου Τα δώρα του Δεκεμβρη!</p>	<p>Η Παγωνιά και ο Χειμώνας μετά από ένα ταξίδι έφτασαν στην χώρα του Χρόνου. Βιάζονταν γιατί η Παγωνιά ήταν έγκυος και ήθελε να γεννηθεί εκεί το τρίτο τους παιδί ο Δεκέμβρης.</p>	<p>Έτσι, γεννήθηκε ο Δεκέμβρης με καταλευκό πρόσωπο σαν τα χιόνια και μαύρα μαλλιά σαν τα κάρβουνα που είχαν οι άνθρωποι στις σόφρες τους.</p>
<p>Παρ' όλη την ομορφιά του Δεκεμβρη, ο Γενάρης κι ο Φεβράρης δεν ήθελαν να παίξουν μαζί του γιατί ήταν μικρός.</p>	<p>Τότε ο Δεκέμβρης θύμωσε και γέμισε το κόσμο χιόνια και χιλάρα.</p>	<p>Τότε εμφανίσταν ο παππότης Χρόνος και του έλεγε...</p>
<p>Κι όσο ο Δεκέμβρης μεγάλωνε τόσο θύμωνα που δεν έπαιζε κανείς μαζί του κι έριχνε κι άλλα χιόνια...</p>	<p>Όπου ο Δεκέμβρης μεγάλωσε κι έγινε 25 ημερών. Εκείνη την νύχτα καθόταν μόνος και κοιτούσε ένα υπεράσπαστο αστέρι στον ουρανό, ήταν πολύ λαμπρέμος.</p>	<p>Κάποια στιγμή τον πήρε ο ύπνος και είδε ένα περίεργο όνειρο. Το λαμπρό αστέρι τον ζήτησε και εκεί που υπήρχε η αντανάκλαση, η Λούπη, κι θυμώσ ηθε και φανερώθηκε ένα μωρό...</p>
<p>Άκουσε το μωρό να λέει...</p>	<p>Την άλλη μέρα ο Δεκέμβρης χαρούμενος άρχισε να ετοιμάζει δώρα για όλους!</p>	<p>Μια μπάλα που έμοιαζε με φεγγάρι για τον Γενάρη</p>
<p>Έναν χαρταετό για τον Φεβάρη και χιλά για τον Μάρτη.</p>	<p>Για τον Απρίλη σαγιά και για τον Μάη λουλουδιά για την φορεσιά του.</p>	<p>Παγωτό για τον Ιούνη, ένα τόπι για τον Ιούλη και μια κανναρία σακιά για τον Σεπτέμβρη.</p>
<p>Φυτά για την σπορά του Οκτωβρη και μια ομπρέλα για τον Νοέμβρη.</p>	<p>Κι επειδή σαν γίνει ένα θαύμα γίνονται πολλά...</p>	<p>Μια ολοκληρη εβδομάδα δουλέυε ο Δεκεμβρης κι όταν έγινε 30 ημερών τα δωρα όλων ήταν ετοιμα. Η χαρά του ήταν μεγάλη!</p>
<p>Την επόμενη μέρα άρχισε να σκέφτεται πως θα κουβαλάσει όλα αυτά τα δωρα.</p>	<p>Μα ποιος είναι αυτός που έρχεται;</p>	<p>«Οί! οί! Έρθα να σε βοηθήσω!»</p>
<p>Εμφανίστηκε ο Άι- Βασίλης να τον βοηθήσει να μεταφέρουν τα δωρα.</p>	<p>«Θα τα καταφέρουμε Άες Άι- Βασίλη!»</p>	<p>«Θα μας βοηθήσει ο τακτικός σου ο Χρόνος!»</p>
<p>Κι επειδή αν γίνει ένα θαύμα, και γίνει και δεύτερο... τότε γίνεται κι ένα τρίτο... Εμφανίστηκε ο παππότης Χρόνος που ήταν όμως νέος!</p>	<p>«Πάμε παππότη, νες Χρόνε θέλω να πω!»</p> <p>«Φόγαμε!»</p> <p>«Ελάτε, φορμάμε το έλεγχτρο.»</p>	<p>ΤΕΛΟΣ</p>

Εικόνα 10 Ψηφιοποιημένη η ιστορία του Δεκεμβρη

«Το σπίτι του Μάρτη», <https://share.pixton.com/rffom3a>

Τα παιδιά της Άνοιξης Λόι-Πέτροβιτς Ανδρουτσόπουλου Το σπίτι του Μάρτη

Ο Μάρτης γεννήθηκε μια μέρα θρασύτητα στην παραμυθένια χώρα του παππού Χρόνου. Μητέρα του ήταν η Άνοιξη και πατέρας του το Κρόσο.

Εκείνη την ημέρα η μητέρα του η Άνοιξη και ο πατέρας του το Κρόσο μάλασαν ταυτόχρονα.

Η Άνοιξη αποφάσισε τον πατέρα της για να του ανακοινώσει ότι δε θα ζει πια μαζί με το Κρόσο.

Είτσι, ο Μάρτης βρέθηκε ξαφνικά με δυο ορφανά. Πότε έμενε με τον πατέρα του και πότε με τη μάνα του.

Φοβόνταν τότε οι θείοι του ο Χειμώνας, η Παγωνιά, το Φθινόπωρο και το Καλοκαίρι.

Στα λέγοντα παιδιά μου δεν τσιροφίσε καθόλου με το Κρόσο.

Φοβόραλος τούτος ο μήνας.

Πρέπει να διαλέξει.

Κρόσο ή Άνοιξη!

Αντιπαφώρας

Ο παππούς Χρόνος ήθερε γιατί γίνονταν τούτες οι τρέλες και τους καθόρασε.

Τη μια μέρα αποφάσισε να πάει στο Κρόσο που χαιρόταν όταν τον έβλεπε κι έστρωσε χιόνι για να κοιμηθεί.

Την άλλη μέρα έφραγε γιατί δεν του άρασε το χιόνι.

Παυχάστε κάποιος μέρα θα αποφασίσει ποιος είναι το σπιτικό του.

Καλάς τον!

Πώς να σου τον πατέρα μου.

Φοβόραλος αυτός ο μήνας έλεγαν οι θείοι του. Μια μας παγώνει, μια μας ζεσταίνει κι ύστερα μια βρέχει.

Και τήγανε στην Άνοιξη που έστρωσε καταπράσινο χιόνι για να παίζει ο γιος της.

Βοριόταν τότε ο Μάρτης γιατί ήθελε τον πατέρα του, έβρασε τα κλωσάκια και μισάσε το σπίτι της Άνοιξης.

Φέλω να σου τον μπαμπά μου.

Μια μέρα το Κρόσο του ανακοινώσε ότι θα παντρευτεί τη Χιονοθύελλα και θα φύγουν ταξίδι.

Στο Σκόμο για το σπίτι της Άνοιξης συνάντησε τον Τίλιο. Είχε μεγαλώσει πια ο Μάρτης είχε γίνει 21 ημερών και του πρότασε να βρει κι αυτός τη δική του γυναίκα.

Ο Μάρτης έφραγε και σε όλο τον δρόμο ακούραταν.

Θα παντρευτώ τη Χιονοθύελλα και θα φύγωμε ταξίδι. Φας να έρθεις μαζί μας;

ΝΑΙ! Θα έρθω ή μάλλον ΟΧΙ! Θα πάω στη μάνα μου.

Κάποιος στιγμή κουράστηκε και κάθισε να ξεπατσάσει. Δίπλα του κάθισε μια κοττέλα.

Κατάλαβα κι εγώ τα ίδια περνάω. Φέλις να φάωμε ταξίδι.

Φέλω, τώρα εμείς πρέπει να φύγω, θα τα πούμε άλλη φορά.

Μιας σε λένε; Αρασάουλα.

Έφραγε από τον πατέρα μου το Σκορόβο και πούμ στην Άλιε τη μάνα μου. Δεν ζουν μαζί οι γονείς μου, δεν ταίριαζαν καθόλου.

Κατάλαβα κι εγώ τα ίδια περνάω. Φέλις να φάωμε ταξίδι.

Φέλω, τώρα εμείς πρέπει να φύγω, θα τα πούμε άλλη φορά.

Αφού πέρασαν λίγες μέρες, κι ο Μάρτης έγινε 25 ημερών συνάντησε τον Γουάδο οφανά που του έδωσε ένα κρινόκι να το πάει στην μάνα του την Άνοιξη για να της μεταφέρει ένα μήνυμα.

Τότε ακούστηκε μια φωνή οφανά...

Χαίρε κεχαρισμένη ο Κόριος μου θέλει να δώσει μαζί σου.

Ας γίνει το θέλημα σου.

Έχω μεγαλώσει αρκετά πια είμαι 30 ημερών θα ζωω το δικό μου σπιτικό. Για σου μάνα, για σου Καταγιάσσε οφανά...

Στο καλά παιδί μου.

Είτσι ο Μάρτης βάλθηκε να χιόσει το δικό του σπίτι.

Κι έχτισε ένα σπίτι ο Μάρτης που από τη μια μεριά είχε λιαλιές και λουλουδιά κι από την άλλη χιόνι και πάγο.

Είνας θεομωραλος αυτός ο μήνας έλεγαν τότε οι θείοι του...

Φοβόραλος τούτος ο μήνας.

Φοβόραλος.

Καλά το λέτε.

Μόνο ο παππούς Χρόνος καταλάβαινε...

Αχ βρε παρθά μου δευ καταλάβαινε τίποτ' ότι φηόχνη ένα ζωορό για να επιταράξει πια το Κρόσο και έναν για να πάει η Άνοιξη. Για να τον επισκέπτονται οι γονείς του το κάνει...

Σίμας του Μάρτη δεν του έκανε ούτε ζεστή ούτε κρόσο.

Εικόνα 11 Ψηφιοποιημένη η ιστορία του Μάρτη

«Ο Ιούνιος, οι γονείς και τα παιδιά», <https://share.pixton.com/rffirhd>

Επιτόπιό του Καλοκαιριού
Από τις κενές σελίδες του ημερολογίου
Ο Ιούνιος και γονείς του και τα παιδιά

Στην παραμυθένια χώρα του Χρόνου, μια ηλιόλουστη μέρα το Καλοκαίρι παντρεύτηκε τη Ζέστη κι έγινε ένα γάμος ταριαστός.

Εκείνο που φάνηκε αταρίαστο όμως ήταν ότι ο Ιούνιος το πρώτο τους παιδί έμασε περισσότερο στη θεία του την Άνοιξη παρά στη μητέρα του τη Ζέστη.

Η Ζέστη παραπονιόταν και γκρινιάζε. Το Καλοκαίρι την καθησυχάζει.

Μα να μη μου μοιάζει καθόλου αυτό το παιδί όλα από την αδερφή σου τα πήρε.

Σταμάτα να γκρινιάζεις επιτέλους δάλωστε κάτι έχει πάρει κι από μας...

Μόνο τα παιδιά δεν υπήρχαν ούτε στο σπίτι του ούτε στη γειτονιά του. Κι ο Ιούνιος δεν είχε με ποιόν να παίξει και με ποιόν να μιλάσει.

Τι κακό είναι αυτό να μην έχει μια συντροφιά το παιδί και να μένει μοναχό του ολόκληρη τη μέρα.

Πάλι μόνος είναι.

Σταμάτα θα με σκάσεις, άμα έχει ολόκληρη τη μέρα δική του ως παιδί μαζί της.

Όμως η Μέρα ήταν μεγάλη και δεν ήξερε από παιχνίδια. Μά αστε κι ο Ιούνιος ήξερε αφού που ήταν μοναχός τόσο καιρό. Έτσι άρχισε να της λέει τις ιστορίες του...

Της έλεγε για αρκούδες, βασιλιάδες, μάγισσες και μαγικά κουτιά!

Μόνο η Ζέστη ανησυχούσε και γκρινιάζε στο Καλοκαίρι.

Σαν πολλές ώρες δε περνάει μαζί της ο γιος μας.

Σταμάτα να γκρινιάζεις θα με σκάσεις πάλι. Αφού δεν έχει άλλη συντροφιά.

Εεε να του βρούμε τότε μια...

Μη με φτάνεις γυναίκα δεν είναι εύκολο αυτό που ζητάς. Γιατί τα παιδιά έχουν μαθήματα.

Τότε να τα κλείσουμε εμείς. Θα κατέβω στη γη και θα φροντίσω εγώ για αυτό.

Αχ τι να σου πω.

Το 'τε και το 'κανε η Ζέστη. Κατέβηκε στη γη κι έκλεισε τα σχολεία.

Σχολεία κλειστά

Τότε τα παιδιά ξεχούθηκαν στις παραλίες κι άρχισαν να παίζουν στη θάλασσα και να χτίζουν παλάτια στην άμμο.

Ο Ιούνιος μόλις είδε τα παιδιά κατέβηκε στη γη κι άρχισε να παίζει μαζί τους.

Άρχισε πάλι να παραπονιέται η Ζέστη

Κι όσο αργούσε να γυρίσει ο Ιούνιος στο σπίτι τόσο παραπονιόταν η Ζέστη.

Αχ! Τι πάθαμε όλα ξετορρίζει κι ανησυχώ.

Ζέστη έχεις γίνει αφάριστη, δεν ξέρεις τι θες.

Όλα αργεί ο Ιούνιος και δε δίνει σημασία και στην Ημέρα.

Τώρα ανησυχός και για αυτό.

Μα δε βλέπεις που και η μέρα επειδή φτάνει ο Ιούνιος χωρίς νωρίς για τα παιδιά κοιμάται κι αργεί να ξυπνήσει. Δεν είναι καθόλου σωστό.

Εεε με έσκασες πάλι!

Καταλόγησε τότε κάπως η Ζέστη.

Δίκιο έχεις, η Μέρα είναι μεγάλη ξέρει τι κάνει κι έχω εγώ τον τρόπο να την κάνουμε να μένει αρκετά κοντά μας.

Τι τρόπο πτες μου!

Αφού λές ότι σε έσκασα κι εγώ δε σου λέω.

Το Καλοκαίρι έβρασε από το θυμό του, δεν είχε όμως τίποτα μόνο σκέφτηκε...

Όρες ώρες αυτή η Ζέστη είναι ανυπόφορη!

Εικόνα 12 Ψηφιοποιημένη η ιστορία του Ιούνη

Παράρτημα Β, «Ρούμπρικες αξιολόγησης για τις τέσσερις εποχές»

το Φθινόπωρο

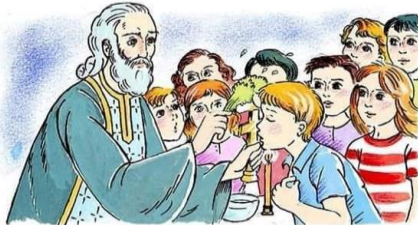
Ρούμπρικα αξιολόγησης για το

το Φθινόπωρο

1. Τι γίνεται το

;

το Φθινόπωρο

2. Το

πέφτουν:

το Φθινόπωρο

3. Ποια φρούτα τρώμε το ;

το Φθινόπωρο

4. Τι καιρό κάνει το ;

ο Χειμώνας

Ρούμπρικα αξιολόγησης για τον

ο Χειμώνας

1. Τι γιορτάζουμε τον ;

ο Χειμώνας

2. Τι φοράμε τον ;

ο Χειμώνας

3. Ποια φρούτα τρώμε τον ;

ο Χειμώνας

4. Τι καιρό κάνει τον

;

Ρούμπρικα αξιολόγησης για την

1. Τι γιορτάζουμε την ;

2. Ποιος έρχεται την ;

3. Ποια φρούτα τρώμε την ;

4. Τι καιρό κάνει την ;

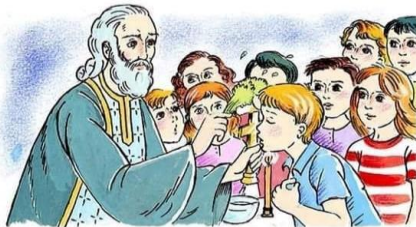
Ρούμπρικα αξιολόγησης για το

1. Τι γίνεται το

;

2. Ποια είναι τα σπορ του

;

3. Ποια φρούτα τρώμε το

4. Τι καιρό κάνει το

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 Ν. 1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/ εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/ δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης